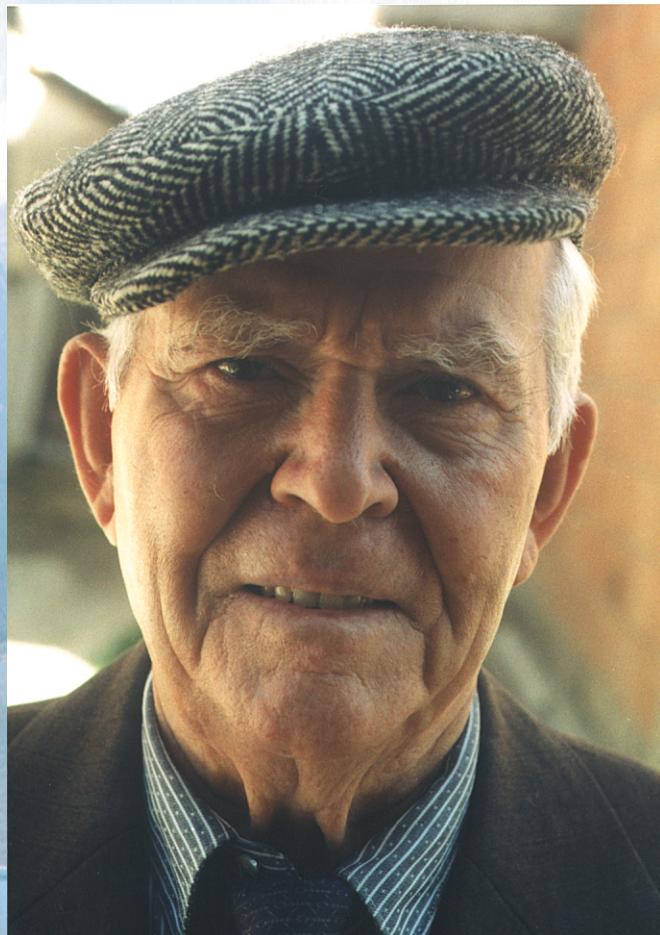


СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН

ГОГА ПЕЧЕНКОВСКИ



СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН

ГОГА ПЕЧЕНКОВСКИ

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ – КАТИН

ГОГА ПЕЧЕНКОВСКИ

На моето семејство

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „МАКЕДОНСКА ИСКРА“ – СКОПЈЕ

Едиција: КАТИН

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ – КАТИН

ГОГА ПЕЧЕН ОВС

ПРИВАТНО ИЗДАНИЕ

Публикацијата е финансирана од
семејството на Гога Печенковски

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ – КАТИН

ГОГА
ПЕЧЕНКОВСКИ



СКОПЈЕ, 2004

ЗДРОБЕНИК НА ТРУДОТ

Нема поблагородна работа од чувството да се осветли ликот не само на својот пријател, туку и на човекот кој целиот живот го посветил на својата Татковина, поднесувајќи огромни жртви, не само за нејзиното ослободување од фашистичката окупација, туку и за изградбата и развојот на својот роден крај Преспа. Проникнувањето на тие две хоризонти во животот на Гога Печенковски, како и на сите вистински Македонци, ја открива сликата за библиската природа на земјата во која живеат на овие балкански меридијани, со вистински амбиции да му се приклучи на големото европско семејство на народите.

Жivotната историја на Гога Печенковски е, истовремено, и историја на Преспа, а преку неа и на Македонија. Зашто она што се случувало од исконските времиња на Александар Македонски, преку незaborавните битки на цар Самоил, до оние на Гоце Делчев и Стив Наумов и Мите Богоевски, во преспанскиот регион, ги отсликува сите историски голготи низ кои минувала Македонија, сè до нејзиното прогласување за самостојна и независна држава. Со оваа книга за неговиот животен пат, во најкуси црти и најсублимирано, се проектира најновата фаза на македонската историја. Затоа, нејзиното значење ги надминува рамките на обична монографија за животот на едно македонско семејство.

За авторот на ова дело посебно значаен е и еден друг факт. Тоа е придонесот на Гога за моето лично доживување на времето и просторот во кои живееле неговите блиски родници Киро и Дежда Печенковски, едно од ретките успешни македонски семејства во канадскиот бизнис. Затоа и мојата лична благодарност кон него и неговата сопруга, кои ми укажаа и внимание и чест да се запознаам со корените на ова истакнато македонско семејство, како во земјата, така и надвор од неа. Дотолку повеќе што и самиот потекнувам од Преспа.

Од овие причини, нема поголемо задоволство кога во фокусот на моето внимание ќе се најдат успешни Македонци, луѓе кои целиот свој живот му го посветиле на својата Татковина Македонија. Еден од таквите патриоти е Гога Печенковски. Се надевам дека оваа монографија за неговото семејство, ќе го потврди тој факт.

Славе Николовски – Катин

РОДНИОТ КРАЈ

- МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНите КОРЕНИ
- ПРЕСПАНСКА ИСТОРИСКА РАЗГЛЕДНИЦА
- РЕСЕНСКИ КООРДИНАТИ
- ПРЕСПАНСКИ КАЛЕНДОСКОП

МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИННИТЕ КОРЕНИ

Ова е монографија за семејството на Ѓорѓи Печенковски – Гога. Ако некој историчар бара оригинална македонска фамилија, со сите карактеристики на национален, културен и верски план, подобар пример веројатно, нема да најде. Зашто историјата и генезата на ова македонско семејство фактички е дел од историјата на Македонија, со сите нејзини голготи низ вековите. Сликата за ова семејство е лика и прилика за оваа наша земја страдалничка. Поради тоа и не случајно во Библијата и во други древни документи, Македонија се споменува како библиска земја. Сите што ја описале нејзината постара и понова историја се фасцинирани од неа. Затоа со право се вели дека Македонија е земја на премрежја, но и земја на убавини, со природа каква што само Господ може да создаде. Преспа е најдобар пример за тоа.

Сепак, непобитен е фактот дека Македонецот, и покрај сите обиди за негова асимилирања на овие простори, се одржал и опстојал. Тоа покажува дека овој народ, како библиски, успеа да се спротивстави и да ги издржи сите освојувања, угнетувања и негирања. Зошто? Затоа што Македонија е единствената земја со најдолга и најстара историја од било кој народ во светот. Нејзиниот корен се античките Македонци, а нејзините војдачи Филип и Александар Македонски. Од нивното време, преку владеењето на Рим и Византија, но и преку големите миграции на Словените на Југ, отоманскиот и другите периоди, Македонија секогаш била меѓник и

крстопат на различните цивилизации, култури, јазици и религии на разни нивоа. Непобитен е фактот дека кога Европа била во мрак, единствено ја осветлувал факелот на македонската култура. Охридскиот универзитет на Климентта зрачел како симбол на најстарата цивилизација на континентот.

Според тоа, во текот на овој долг и богат временски период, само два народа имаат право да се наречат Македонци: античките и сегашните Македонци, кои денес живеат на просторот на етничка Македонија, но и на сите континенти. Македонија како географски регион зазема дел од Балканскиот Полуостров, кој на север се граничи со Шар Планина, Скопска Црна Гора, Козјак, Осоговските и Рилските Планини. На исток се протега до западниот дел на Родопите и до реката Места, а на југ до Егејското Море и реката Бистрица. На запад се граничи со планините Кораб, Јабланица, Мокра и Пинџ. На целиот македонски простор, во почетокот на ХХ век, некаде пред Илинденското востание, според некои странски историски извори, живееле преку 7 милиони Македонци.

Македонија е и радост и тага и сон и јаве за Гога Печенковски. Во разговорите со него допревме многу вистини, што ги помни од детството. Уште како ученик, слушал дека географската положба на Македонија ја прави земјата крстопат на цивилизациите. Поради тоа, не случајно, сите воени експедиции морале да минат преку неа, но и трговските врски, заедно со различните култури и влијанија. Тоа значи дека секој камен, секоја грутка црна земја, секоја река и планина, зборуваат за бурната историја на Македонија, која и денес сè уште во себе крие многу тајни од минатото.

„Со името Македонија уште од античките времиња се нарекувала провинцијата околу Пела, која била прогласена за престолнина на Античкото македонско царство, што го опфаќало просторот меѓу денешното

Пазарско Езеро и долниот тек на реката Вардар. Но, со проширувањето на границите на царството, растела и областа наречена Македонија, која се здобила и со воено-културен и административен статус“, додава Гога, враќајки се на историјата и продолжува: „Централната позиција на Македонија на Балканот овозможила поврзување на Европа и Блискиот Исток, но и меѓу државите во овој регион, како што се Грција, Бугарија, Србија и Албанија, кои воделе жилава битка за приграбување на Македонија. Не само отвореноста кон Егејското Море и реките Вардар и Струма, туку и фактот што низ нашата земја минувал магистралниот пат Виа Егнатија, ја правеле Македонија исклучително стратешко подрачје за освојување на нови простори или за доминација во економијата“, вели Гога.

ИЗВОРИТЕ НА СЛАВЈАНСКАТА ПИСМЕНОСТ

На овие македонски простори еден од најкрупните настани што се случиле била првата азбука на св. Кирил Солунски, историски значајна за сите славјански народи. Таа и првите преводи на богослужбените книги на старословенски јазик, го означија периодот кога во редот на владејачките јазици: латинскиот, грчкиот и еврејскиот, се најде и македонскиот, односно старословенскиот, со неговото писмо. Оттогаш Господовото писмо почнало да се шири и на нашиот јазик, а луѓето да пишуват и да читаат книги напишани на сесловенската македонска азбука и јазик.

Несомнено, овој настан е од епохално значење за македонскиот народ. Прво, затоа што браќата Кирил и Методиј биле од Солун, Македонија, и второ, што првите книги напишани на сесловенскиот јазик, биле на јазикот на македонските Словени. Очигледно, Кирил и Методиј не можеле да употребат ни еден друг освен јазикот на Македонците, кои живееле во нивниот град Солун.

„Друг епохален настан за Македонците се случил во почетокот на XI век, кога македонскиот цар Самуил својата престолнина ја преселил во Преспа, а потоа и во Охрид. Потврда за тоа се остатоците од неговите тврдини што ги гледаме и денес, како сведоштво за тоа наше славно минато. Тука останало и седиштето на Охридската архиепископија, сè до нејзиното укинување во 1767 година. Инаку, со прогласувањето на Патријаршијата, цар Самуил, од првиот охридски патријарх бил прогласен за император“, истакнува Гога

До доаѓањето на Османлиите на овие наши простори во XIV век, Македонија била во подем. Сведоштво за тоа се бројните средновековни цркви и манастири, особено во Охридско-преспанскиот регион, кои денес се наоѓаат во ризницата на европската и светската култура. Не случајно, Османлиите не ја укинале веднаш автокефалноста на Охридската архиепископија, туку покажале толерантност кон христијанската вера. По освојувањето на Охрид во 1408 година, цела Македонија се нашла под јаремот на Османлиската империја. Но, и покрај тоа, Османлиите, не само што не ја ограничиле независноста на Охридската архиепископија, туку и ја зголемиле мокта, со цел да ја ослабат Патријаршијата во Константинопол. Меѓутоа, експанзијата на феудалниот систем во Турција, објективно значела слабеење на Охридската архиепископијата.

Македонскиот народ и неговата црква, во тешката ситуација во која се нашле, биле под постојан притисок на Патријаршијата од Константинопол и од католичката пропаганда во Рим. Патријаршијата применувала разни методи за елинизација на македонскиот народ и уништување на неговата црква, во лицето на Охридската архиепископија. За таа цел, не се бирале средства и методи Патријаршијата да се наметне врз тогашните црковни власти. Така, во 1767 година таа ја укинала Охрид-

ската архиепископија, со што му нанела голема штета на македонското христијанско население.

Коментирајќи го ослободувањето од турското владеење, Гога Печенковски вели: „Иако Балканските војни (1912 – 1913) значеа некакво ослободување на Македонија од османлиското ропство, тие фактички ѝ донесоа ново подјармување. Дојде до нејзината трагична поделба од страна на Грција, Бугарија и Србија, а подоцна и од Албанија, поради што следат уште погруби услови и дискриминација за македонскиот народ. Не само што е негирана македонската нација, туку е забранета и употребата на македонскиот јазик, особено во Егејска Македонија, каде се применувале строги казни за оние кои се осмелувале да го зборуваат македонскиот јазик. Во Србија, која подоцна ќе прерасне во Кралство на Србите, Хрватите и Словенците, под југословенската монархија, Македонија била колонизирана. Пак на Македонците им бил негиран националниот идентитет, а нивниот јазик потиснат. Слична била нивната судбина и во Бугарија, во Пиринска Македонија“, заклучува тој и додава:

„Вековната борба на македонскиот народ за национална и социјална слобода, особено неговото активно вклучување во антифашистичката коалиција, по Втората светска војна, овозможи тој да се здобие со суверена држава, со национални институции и културна комуникација со светот. Македонскиот јазик стана официјален јазик на Република Македонија, познат и признат во светски рамки. Се изучува на многу универзитети во светот и придонесува за ширење на вредностите на македонската култура и нивно вклучување во ризницата на светската култура. За жал, во деловите на Македонија, кои сè уште се наоѓаат во составот на Грција, Бугарија и Албанија, негаторскиот однос кон македонскиот идентитет и натаму продолжува.“

ПРЕСПАНСКА ИСТОРИСКА РАЗГЛЕДНИЦА

Преспа спаѓа во редот на најживописните подрачја во Македонија. Таа има долга и богата историја. Нејзиното име за првпат се споменува во 9^{-т} век од нашата ера. Сите историски епохи и сите национални драми овде оставиле длабоки траги. Пред доаѓањето на Словените ова подрачје го населувале Римјаните за што сведочат многу историски споменици. Подоцна тие биле потиснати од Илирите, а кон крајот на шестиот и почетокот на седмиот век, ова подрачје потпаднало под Македонците.

Нема податоци кога населението ја има „поделено“ Котлината на Горна, Долна и Мала Преспа. Горна Преспа го зазема северниот, Долна Преспа јужниот, а Мала Преспа југозападниот дел. Горна и Долна Преспа ги разделува ридот Веќе кај Претор, а Мала Преспа и Горна Преспа, копнено се разделени со Пречна Планина. Делот на Долна Преспа со Малото Езеро од Мала Преспа го oddелува планината Сува Гора. Во трите делови постои незначителна разлика во говорот, носијата и обичаите на месното население.

Во 969 година Преспа станала првата престолнина на раната феудална држава на Македонците. Во нејзиниот состав останала до 1018 година. За целиот овој период таа претставувала силна одбранбена тврдина на цар Самоил. Честите напади на моќната византиска војска, која со воено-политички акции се обидувала да ги вклучи Македонците во својата државна заедница,

били успешно одбивани. Македонскиот цар Самоил, често престојувал во своите летни резиденции во Охрид и на остромите Св. Аил и Голем Град на Преспанско Езеро. Тука тој доаѓал на одмор по тешките и напорни битки со војските на византискиот император Василие Втори.

Родителите на Гога му раскажувале дека во тоа Самоилово време бил изграден пат од селото Старо Езерени до Голем Град, кога Преспанско Езеро се викало Река. Во 1942 година, по женидбата, со сопрругата Славка биле во селото Езерени, да видат дали сеуште постои тој стар пат. За жал од таа стара сообраќајница немало ни трага, но затоа пак од овој терен понеле некакви камени плочки, кои таткото на Славка ги вградувал во неговата фурна, која често страдала од надојдената вода на Езерото. Барајќи такви плочки, тој често со чунот одел во тој правец кон Езерени и еден ден кога Езерото било повлечено, го пронашол стариот Самоилов пат за Голем Град, каде што често се одмарал македонскиот цар. Во 1999 година, кога водата на Езерото била повлечена за неколку сантиметри, Гога се обидел да дојде до тој пат, но за жал не успеал во тоа, бидејќи тој простор бил покриен со песок.

Во десеттиот век во Преспа била востановена и првата словенска митрополија која за Македонците претставувала силно светилиште на просветата и културата. По нејзиното формирање, во сите населби околу Преспанско Езеро биле подигнати голем број цркви и манастири преку кои се ширела просветата и духовното живеење. Особено значајна улога играла малата црква посветена на Св. Ѓорѓи во селото Курбиново. Под својот покрив ова просветно жариште крие извонредно убави фрески работени во 1191 година. Според својот стил, тие му припаѓаат на Комnenскиот круг на византиското сликарство и се сметаат за врвни остварувања во сферата на фрескосликарството.

„По освојувањето на Македонија од Турците дошло до крупни промени во животот на Македонците во Преспа. Според турскиот административен систем, Ресен, кој првпат се споменува во XI век под името Ресана, бил општински центар (кааза). Со локалниот попис од 1547 година, градот имал 382 куќи, од кои 369 христијански и 13 муслимански. Во 19 век населението од овој крај, свесно за својата национална припадност, водело енергична борба против Цариградската патријаршија, која преку воведувањето на грчкиот јазик во црквите и училиштата се обидувала да го асимилира. Сепак, во периодот од 1846 до 1880 година биле отворени голем број училишта во градот и во селата, во кои наставата се изведувала исклучиво на македонски јазик, на месното наречје“, вели Гога и продолжува:

„Борбата за национално ослободување од Отоманска империја во овој крај организирано започнала многу одамна. Уште пред создавањето на Тајната македонска одринска револуционерна организација во 1893 година, Преспа била центар на многу настани од овој период. На 15 август 1894 година во куќата на Татарчеви во Ресен било одржано советување со кое непосредно раководеле Даме Груев и Пере Тошев. Тука биле донесени значајни одлуки за натамошниот развој на револуционерното движење во Македонија. Ова прво советување на ТМОРО по своите историски одлуки се смета за „голема илинденска искра“. Во текот на Илинденското востание на овој терен дејствуvalе 12 комитски чети со над 2000 востаници. Најжестоки битки се воделе во реонот на селата Крушје, Лева Река, Болно, Евла, Златари и Кривени“, подвлекува Гога Печенковски.

„Духот на Илинден продолжи и во славната НОБ. За делото на Револуцијата своите животи ги вградија 128 синови и ќерки на Преспа, меѓу кои и поетот револуционер, народниот херој Мите Богоевски. На 6 јули

1942 година во месноста Синедолско Кладенче, над селото Златари, беше формиран првиот Преспанско-битолски партизански одред „Даме Груев“, за потоа да се создадат нови и уште поголеми воени единици. На 2 август 1943 година, во месноста Ломје, кај Отешево, во подножјето на планината Галичица, е одржано историското Преспанско советување на ЦК КПМ, на кое беа донесени судбоносни одлуки за разгорување на вооруженото востание во Македонија против фашистичките окупатори“, нагласува Гога, горд што бил учесник во овие историски настани. Според него, незаборавен е фактот дека првото слободно утро во Ресен и Преспа осамна на 5 ноември 1944 година, кога борците на Петтата и Седмата македонска народноослободителна ударна бригада победоносно влегоа во Ресен и го развија знамето на слободата, означувајќи го крајот на вековното ропство и почетокот на новиот слободен развој на Република Македонија, а во тие рамки и на Ресен и Преспа во целина. Во годините по војната овој крај, од изразито заостанато аграрно подрачје, доживеа значајна преродба, израснувајќи во модерен индустриски, земјоделски и туристички центар, со современа и развиена индустрија во која водечко место имаат прехранбената и текстилната индустрија.



РЕСЕНСКИ КООРДИНАТИ

Денес територијата на опшната Ресен зафаќа површина од 739 км², со просечна густина на населението од 32 жители на еден км². Освен градот, во нејзиниот атар се наоѓаат 42 населби, од кои четири села (Петрино, Илино, Отешево и Стипона) се целосно иселени. Според пописот од 1994 година во општината имало 17681 жители. Во однос на 1981 година, тој број е намален за 7679 жители, што е резултат на мошне големата емиграција на населението, надвор од општината и земјата. Инаку, ресенската општина е традиционално позната како печалбарска, така што денес во градот живеат десетина илјади жители, а, речиси, исто толку и во селата. Најбројни се Македонците, потоа Албанците, Турците и Ромите. Во 17 населби живее исклучиво македонско население, во 5 повеќето се Албанци, а во 2 Турци.

Емиграцијата на населението предизвикала промени и во големината на населбите. Во општината Ресен доминираат малите села, односно во 32 од нив живеат помалку од 300 жители. Според релјефната структура, 19 населби во општината се сметаат за рамничарски, а 10 ридско-планински. Вкупната аграрна површина зафаќа 34965 ха, од кои 13939 ха се обработливо земјиште, 9311 ха се пасишта, а 11715 ха се пошумени терени. Ваквата аграрна структура на општи-

ната овозможува развој на поледелството, шумарството и туризмот.

Македонското население за време на турското владеење се занимавало со сточарство, бидејќи било концентрирано во планинските села, во кои речиси сè-кое домаќинство имало стадо овци, кози или говеда. Но, значителен дел од населението се занимавал и со риболов, со кој професионално, на раководно ниво, цел работен век ќе се занимава и Гога Печенковски. „Пазарите во Битола и Корча, во тоа време биле заситени од преспански сирење, масти, волна, месо, риби“, вели мојот соговорник и додава дека со овие производи преспанскиот селанец тогаш го надополнувал недостигот на средства за живот, што не било случај кај Турците или Албанците, кои се занимавале со земјоделие, а за работа како наемни работници ги користеле Македонците“.

Преспанското Езеро, кое лежи малку поисточно од Охридското (едното од другото ги дели планината Галичица) е второ по големина во Република Македонија. Има површина од 274 км², а се наоѓа на надморска височина од 853 м. Најголемата длабочина му изнесува 54,2 метри. Се протега на тримејето помеѓу Македонија, Грција и Албанија. На Грција ѝ припаѓаат 47,8 км², а на Албанија 49,4 м². Ова езеро нема површински истек како Охридското низ Црн Дрим, туку неговите води истекуваат низ подземни канали под планината Галичица, од чиј врв е импресивна глетката на двете езера. И ова езеро е богато со девет видови риби. Долж бреговите на Преспанското Езеро се наоѓаат туристичките населби Отешево, Царина, Претор, Асамати и други.

Пелистер е првата северна планина од Егејското Море кон континентот што има алпска позиција и е погодна за зимски спортови. Висинската разгранетост, кон-

фигурацијата на терените, абсолютната и релативната височина и богатството на снег, придонеле Пелистер да се развие во атрактивен зимски центар, погоден како за врвните зимски спортови, така и за масовен туризам. Вегетацијата на Пелистер има специфично ботаничко значење и претставува природен арборетум. Тука езерат 88 видови растенија, класифицирани во 23 фамилии, кои зафаќаат 29 проценти од вкупната македонска дендрофлора. Заради реликтот на терциерната флора – моликовите шуми, морфолошкиот и глацијалниот релјеф во алпскиот дел од планината, во 1948 година Пелистер е прогласен за национален парк. Во него на релативно мало подрачје се застапени повеќе екосистеми што еколошки и флористички сосема јасно се разликуваат. Моликата со право е наречена „Пелистерска убавица“. Таа е автохтон петоиглест бор што расте само на неколку планини на Балканскиот Полуостров. Богатата фауна придонесува во пазувите на планината да живеат сите видови ни-зок и висок дивеч: мечка, срна, рис, елен, дива свиња, зајак, камењарка, лештерка и други видови влекачи.

Од високите врвови на Баба, карактеристични со својата скулптура и пластика, се протегаат величествени панорами, на исток кон Пелагонија и Кајмакчалан, на запад кон Преспанското Езеро и Галичица. Посебно атрактивни се „Црвени стени“, „Јоргов камен“ и „Кози камен“. Пелистерскиот масив е испресечен со голем број живописни планински реки низ кои течат бистрите и ладни пелистерски води. Сите тие ја сочувале својата исконска дивина во декорот на планинскиот пејзаж.

Од Ресен води еден пат кон Преспанското Езеро, а главната магистрала продолжува кон Битола, во подножјето на Пелистер, преку преминот Ѓавато. И токму кога ќе се искачи угорнината, може да се види една

необична чешма. На самиот пат таа има два дулца. Од едниот дулец водата тече и оди по браздата кон Ресен, а другиот кон Битола. Собирачите на куриозитети биле трпеливи и пресметале дека водите на оваа чешма се влеваат во две мориња. Водата што оди кон Ресен се влева во Преспанското Езеро, од кое под Галичица минува во Охридското Езеро, а оттаму, преку Дримот, се влева во Јадранското Море. Другата вода што тече кон Битола преку близките потоци и рекички се влева во Црна Река, односно во Вардар, а преку него во Егејското Море.



ПРЕСПАНСКИ КАЛЕНДОСКОП

С дна стара македонска поговорка вели: „Кој во Македонија ќе дојде, во Преспа треба да појде“. Да видиме зошто. Тоа најдобро ќе го покаже преспанскиот калеидоскоп, кој најдобро ги отсликува убавините, тайните и легендите на овој крај. Неговите широки хоризонти, чистиот планински и езерски воздух и природните реткости, ни откриваат еден свет во кој секој посетител се чувствува како дел од природата, создадена од Господ, но и од оние кои живеат на овој чудесен простор – Македонците од Преспа. Луѓето со исклучителни способности и добрина со која оплеменуваат, чија делотворна рака и дух ги почувствуваат и многу народи во светот, во чии држави живеат како иселеници, печалбари или нивни државјани. Печенковци се најдобар пример за тоа, а нивниот близок роднина Гога, не-посредна потврда на овој факт.

Целиот животен и работен век на Гога Печенковски е исполнет со Преспа, а особено со Долно Перово, неговото родно место, и со сегашното негово живеалиште – градот Ресен. Тоа е човек исполнет со дарба и способност, не само да работи, туку и да живее, не само со секојдневните обврски (до пензионирањето) туку и со спомените, како пензионер. Ретки се соговорниците како него, зашто и разговорите со таквите луѓе наликуваат на интересна книга која се чита во еден здив. Тој раскажувачки порив кај Гога го открил низ разговорот за

неговото пошироко семејство по повод монографијата што ја подготвував за Киро и Дежда Печенковски, негови блиски роднини, сега канадски државјани, жители на Торonto и успешни бизнисмени.

Десетина километри на југ, на брегот на Преспанското Езеро се наоѓа Долно Перово, родното огниште на Печенковски, односно на Гога, кој во еден мартовски ден појде со мене да ми го покаже селото. Непосредно да го доживеам местото, просторот и времето во кое функционирало едно семејство, борејќи се со проблемите на голиот опстанок. Иако одамна живее во Ресен, нема ден, а да не дојде во родното село, да го почувствува времето на младоста, да поправи нешто од куќите што веќе се распаѓаат и да поразговара со некој од старите соседи, од времето кога раководел со земјоделската и со рибарската задруга.

Од неговата ресенска кука до селото има десетина километри со одржан асфалтиран пат, со многу свиоци, кои наликуваат на тркачка патека, која завршува со Долно Перово и северниот брег на Преспанското Езеро. Селото се наоѓа на надморска височина од 854 метри, а неговиот атар зафаќа простор од 4 км². Обработливото земјиште, кое преовладува, зазема површина од 208 ха, на пасиштата отпаѓаат 41 хектар, а шумско земјиште нема. Во 1961 година селото броело 428 жители, а во 1994 година, кога се одржал пописот, бројот на жителите се намалил на 213. Според етничкиот состав, сите се Македонци.

Градот Ресен има долга грнчарска традиција. На пазарот во саботите можат да се купат многу производи од рачна изработка. Не случајно долгите години во него работи Керамичката колонија, која има богата колекција на дела изработени во керамика, од најпознати автори во земјата и странство. Симбол на градот е Сарајот, некогашен беговски дворец, подигнат по урнекот на

Париската комуна во Париз, уште за време на турското владеење на овие простори. Како резултат на овој зафат, Ресен е единствен град со урбанистички план во овој дел од Балканот.

Кога Гога решил да се пресели во Ресен, во куката на судијата Кире Николовски, неговата тетка Ката, како жив сведок при изградбата на „Сарајот“, му раскажувала дека Нијази Бег, кој студирал во Париз, по доаѓањето во Ресен, решил да го изгради објектот што се наоѓал на разгледницата што ја добил од својот пријател – турскиот амбасадор во Париз. Импресиониран од тоа здание, во рамките на урбанистичкиот план на градот што го донел лично тој, ја започнал неговата изградба во Ресен, за која бил користен белиот мермер од Гупскиот рид, кој се наоѓал западно од градот. Во рамките на неговата обнова тој ги разурнал старите дуќани и наредил да се изградат нови, помодерни улици и други објекти. Местото на кое денес се наоѓа стоковната куќа „Меркур“ било сопственост на Нијази Бег. По војната тоа го купил Гога од синот на бегот, Нуредин, кој се иселил во Турција.

Големата преспанска висорамнина е полна со плантаџи на јаболка, особено од сортите делишес, јонатан, лепоцветка и други нови квалитетни сорти, кои во последно време се извезуваат на западните пазари. Раскошната природна убавина на Преспа не може да се замисли ни без богатството од разни видови птици, риби, животни и голем број растенија. Посебно Мала и Долна Преспа се своевидни резервати на пеликани, корморани, орли и јастреби. Само во 1969 година овде се забележани 100 двојки пеликани, од вкупно 400 колку што живеат во Европа.

Не е помало ни рибното богатство на Преспанско-то Езеро. Во него живеат и специфични видови риби: јагули, крапови, скобусти, пастрмки, плашици, мрени и

други риби. Гога Печенковски е еден од најдобрите познавачи на овој свет на езерото, зашто како директор на Рибарското стопанство „Рибар“, риболовот и збогатувањето на рибниот фонд, го издигнал на високо професионално ниво, создавајќи од него стопанска дејност која заземала значајно место во преспанската економија. Денес тој е горд на успехот што со години го остварувал на овој план, зашто во него го вградил целиот свој работен век, до заминувањето во заслужената пензија.

„Во овој рај на земјата“, како што истакнува Гога, „Господ создал таква синтеза на Божји убавини, кои на човека му ја одржуваат вербата во животот“. Питомата клима, раскошниот спектар на бои, играта на птиците, крикот на мечките и волците во околните планини, создаваат чудесна атмосфера, збогатена со музиката и танците на езерото, во која човек се чувствува како да се наоѓа во некој фантастичен свет, создан од времето на цар Самоил, кога островот Аил била неговата престолнина, па сè до денешни дни. Затоа и не се случајни бројните легенди и преданија за Преспа, за нејзините луѓе, нејзината природа и езерото со неговиот свет.



СЕМЕЈНИТЕ ПОТОМЦИ

- СЕМЕЈНОТО СТЕБЛО НА ГОГА
- ЖИВОТОТ НА АНДОН И СОФИЈА (ЦОЦА)
- ЖИЛАВАТА БОРБА ЗА ОПСТАНОК

СЕМЕЈНОТО СТЕБЛО НА ГОГА

Според кажувањата на мајка му, Ѓорѓи (Гога) се родил на 6 мај 1920 година, но во матичните книги фигурира датумот 20 април (веројатно по стариот календар) во село Долно Перово, од татко Андон (1868) и мајка Софија (Цоца), родена 1875 година во село Покрвеник, со моминско презиме Трповска. Се родил како последно машко дете, по петте сестри, од кои најстарата Коца (1902) е омажена во село Претор за Сотир Марковски, со кого има три ќерки и еден син. Втората сестра Флоринка (1905) е омажена во село Подмочани за Јонче Пашировски, со кого има една ќерка. Третата сестра Вана (1908) е омажена во село Шурленци за Кире Карапалевски, со кого има две ќерки и еден син. Четвртата сестра Спасија (1911) омажена во село Курбиново за Милан Јовевски, со кого има три сина и една ќерка. Петтата сестра Панда (1915) е омажена во село Долна Бела Црква за Раде Крушаровски, со кого има една ќерка.

Ѓорѓи Печенковски (Гога) имал и постар брат по име Борче, кој умрел веднаш по раѓањето, така што за него и не се сеќава.

Семејството на Гога се состои од шест члена. Оженет е за Славка Поповска од село Долно Перово, нивно заедничко родно место.

Првата ќерка Драга (1941) е омажена за Спасе Лазаревски од Ресен, со кого има ќерка Мимоза, омажена за Драган Ајдуровиќ во Загреб, со кого има син Александар, роден 1965 година, сега покоен. Првата внука Мимо-

за е родена во 1962 година. Втората ќерка на Гога се вика Милица (1947) била омажена за Круме Атанасовски од Битола, сега разведена. Третата ќерка Елисавета (1951) е омажена за Георги Ѓорѓиевски во САД, во Лос Анџелес, со кого има две ќерки: Ангелина (1970) омажена за Зоран, со кого има две деца – Даниел (1994) и Џирџ (1995), сега разведена. Втората ќерка се вика Џени (1975), немажена. Петтото дете на Гога е синот Мише (1957) оженет за Сузана Ѓорѓиевска од Ресен (1963), со која има две деца, синот Горан (1988) и ќерката Анита (1992), ученици.

Сопругата на Гога – Славка (1922) од Долно Перово потекнува од семејството на Вангел Поповски. Има мајка Вангелија и двајца браќа: Драган, кој живеел во Ресен (сега покоен) и Здравко. Инаку, татко му на Гога – Андон, имал уште еден брат и две сестри. Помладиот се викал Илија (сега покоен) и живеел во Долно Перово, а сестрите – Василка, омажена во село Горно Дупени за Тодор (сега покоен), и Деспина, омажена во Царев Двор за Танас. Дедо му, односно татко му се викал Насте, а дедо му Иван.

Фамилијата Печенковски ја сочинувале девет семејства кои живееле во една маала во Долно Перово. Семејствата на Ефтим и Мире Печенковски, први братучеди, го задржале презимето, а останатите го промениле во Мелецовци, Кожановци и Матлевци.

Селото Перово датира од 15 век, кога во него се населил Пере, единиот од двајцата браќа, а другиот Тешан останал да живее во Отешево. Единствениот имот што останал спорен меѓу браката била шумата, чија делба била направена дури во 1933 година, а во 1939 година и потврдена како утрина на двете села: Долно Перово и Отешево. Според Преспанската патријаршија, тогаш во Долно Перово живееле 85 семејства, во Отешево 15, а во Стење 149, сите православни христијани – Македонци. Тогаш сегашниот град Ресен не постоел, туку некое место источно од него, нарекувано Доброво.

ЖИВОТОТ НА АНДОН И СОФИЈА (ЩОЦА)

С воето семејство родителите на Гога Печенковски го формирале кон крајот на 19 век, во услови на тежок и примитивен живот, диктирани од турското владение на овие простори, кога и започна распаѓањето на империјата. Неговиот татко Андон бил активен член на ВМРО и учесник во Илинденското востание. Заедно со другите приврзаници на македонската кауза, мотивирани од идеите за национална и социјална слобода, тие секогаш биле на првата борбена линија, подготвени да го жртвуваат својот живот за слободата на својата татковина. Иако младоженец, неговиот татко, без збор ги прифаќал задачите што му биле поставувани од организацијата.

„Пред да почне востанието, татко ми добил задача со коњи да оди во село Курбиново и да донесе два товари ќоселски опинци“, се сеќава Гога, кога тој му раскажувал за неговата рана младост. Патот по кој требало да оди, крај езерската корија, бил непрооден поради подигањето на езерската вода. Патувал навечер, во самракот. Одвај се пробил до селото Езерани, кое било поплавено од водите на Големата Река. Патот бил толку тежок што на целта пристигнал дури утредента. Неговото доцнење било повод за голема загриженост, не само на Комитетот, туку и на мајка ми, како млада невеста, која уште не го започнала животот со својот сакан маж. Ќоселските опинци се носеле од Грција и од Албанија, преку село Коњско и со чунови до Перово, а потоа се делеле на востаниците заедно со оружјето“,

нагласува Гога, додавајќи дека неговото Долно Перово било изложено на голем ризик да биде блокирано и од турскиот аскер, а не само од надојдената езерска вода. Тој се сеќава и на една друга случка со татко му поврзана, исто така, со голем ризик. Од Комитетот добил задача да го запали анот во Сиркон, во кој биле отседнати новодојдените турски ќати. Акцијата била успешна, но, за жал, во пожарот настрадала една жена – турчинка. Никогаш не било откриено кој го направил тоа, но сепак неговите другари во училиштето му префрлале за тој чин, со јасна алузија кој го подметнал пожарот и кој ја запалил анамката.

Во тоа време, на крајот на 19 век, како што е познато, стегите на империјата почнале да попуштаат, притисоците врз турската власт растеле и однатре и однадвор, така што врските со Цариград живнале и Македонците почнале да одат на печалба во овој град. Од скромната заработка секој од нив издвојувал и за потребите на организацијата, за набавка на оружје и друга неопходна опрема за борба против завојувачите. Селото Долно Перово било населено јужно и северно од црквата, а во средината бил изграден конак за турскиот аскер. Тоа место и денес се вика Коначе. Инаку, од честите поплави на селото од надојдената езерска вода, секогаш имало тешки последици: распаѓање на куќите изградени од непечен плитар. По една таква несреќа, семејството на Гога го напуштило селото, преселувајќи се во село Дрмени, кај едно турско семејство.

Одисејата на Печенковци продолжила и по Илинденското востание, кое не доведе до очекуваната слобода, туку беше задушено во крв и нови страдања на македонското население. Крајот на турското владение на Балканот го означија Балканските војни, за кои мајката Џоца често му раскажувала на својот син Ѓорѓи (Гога). Тој се сеќава на епизодата поврзана со бегството

на турскиот аскер од Преспа, кога минувајќи низ селата барале храна, заканувајќи се дека ако не ја добијат ќе ги запалат. Во една таква прилика мајка му ги повикала жените од Дрмени да донесат брашно и друга храна за аскерот за да го спаси селото од пожар. Во тој момент се слушнале пукотници од кај Ресен, каде што се наоѓала српската војска, што било повод турскиот аскер да се разбега кон Албанија и Грција, а мајка му на Гога, како иницијатор на оваа акција, да биде прогласена за спасител на селото.

Од тоа време, Андон се сеќавал и на една друга епизода, пак поврзана со аскерот, кој еден ден со коњи, вооружен влегол во Долно Перово, со цел да се „снабди“ со пченка во кочани, какви што залихи чувале селаните за себе и за стоката и нејзиното прихранување во зимата. Кога селаните дознале дека кон селото се приближува аскерот, прво што направиле било да ги евакуираат девојките, маскирајќи ги со стара облека во темни бои и префрлувајќи ги преку реката со цел да го избегнат ризикот да бидат грабнати или силувани. Кога аскерот влегол во Долно Перово, Андон бил во селото и видел како војниците ги товараат коњите со вреќи наполнети со пченка. Одеднаш тој слушнал истрел и видел како еден војник пукал во змија која неочекувано се појавила. Го искористил тој момент и возвратил на истрелот од својата пушка, што било повод за узбуна кај Турците да избегаат за да не бидат блокирани и заробени. Се повлекле кон селото Стење.

Борбата со аскерот и со надојденото езеро немала крај. Кога Турците се повлекле, таа продолжила со надојдената езерска вода. Кога ќе се повлечела од селото, зад себе оставала растурени куќи. Но, селаните не се предавале: почнувале да градат нови куќи, особено во западниот дел, на извишениот насип од песок. Печенковци иако имале голема куќа, ја растуриле, а

Ефтим и Мире, братучедите на Андон, кои биле побогати, изградиле дури две куки, со приземје и кат од непечени тули, стари ќерамиди и душеме од платици од дрво и земја. Вакви куки изградиле уште и Панде Кордев, попот Никола и Каме Гуровски. Кука со приземје и кат, покриена со трска, изградил и татко му на Гога – Андон, потоа и стрико му Илија, а источно од нив и другите членови на поширокото семејство – Коњановци, Малешевци и Метлевци, со голем бунар во средината, кој и денес им припаѓа на сите.



ЖИЛАВАТА БОРБА ЗА ОПСТАНОК

„**И**ако моето семејство било многу сиромашно, сепак мојот татко заедно со стрико ми Илија заминале на печалба во Инстанбул“, вели мојот соговорник Гога. Но, таму останал да работи само стрикото, а татко му се вратил во Долно Перово да го води домаќинството, во кое имал пет ќерки и еден син, кои заедно со неговата вредна сопруга Софија (Цоца) претставувале сериозен колектив кој имал потреба од сајбија, каков што бил татко му Андон. Со цел да опстане бројното семејство на Печенковци, сестрите на Гога за извесен надоместок работеле кај стриковците Ефтијим и Мире, кои се вбројувале меѓу поимотните Перовци. Така ќерките на Андон преку вложениот труд во поширокото семејство, успевале да дојдат до чеиз за мажење, односно до „свадбено руво“.

Во тие воени времиња во Преспа немало вработување, немало овоштарски насади. Селаните се занимавале со земјоделство, одгледувајќи најчесто житарици. Имало и такви кои се занимавале со градинарска работа, а некои и со сточарство, чувајќи волови за орање и крави за млеко. Во селата немало училишта, а во градовите образоването било на турски јазик. Главна преокупација на младите во селските населби било изучувањето на некои занаети и риболовот. На пазарите се купувало само масло, шеќер, сол и газија за осветлување на домовите со кандила и ламби. Превозни средства,

како коли, чези или каруци имале само оние кои држееле коњи. Главна разонода на младите било нижењето на тутун и селските слави на верските празници.

На гости се одело пеш и со целото семејство. На групните собири девојките не смееле да зборуваат и гласно да се смеат. Љубовта меѓу нив била платонска, но брачното финале зависело од стројниците и нивниот договор со родителите на девојката. Својот избраник девојката имала право да го види од подалеку, што обично доведувало до големи заблуди, бидејќи идниот маж виден од толкава перспектива, не личел на оној што ѝ бил покажан на неговата идна сопруга. Женачката на младите, односно мажачката на девојките наликувала на трик со кој на девојката во првата фаза ѝ се нудело да види убаво момче, а кога ќе дошла свадбата на неа се појавувал зетот договорен со стројниците многу порано, а не убавецот што го видела на расстояние од 50 метри.

Посебна приказна била домашниот комфор, просторот и опремата во него. Во куќа од плитари, кои на допир со вода се распаѓаат, имало спална соба, со кревети од дрвени греди, обликувани како дрвена кола и под од глина, покриена со слама од рж, во мали неизглазени снопчиња. Над нив се ставала черга, што требало да личи на нешто како тепих, гледано од денешна дистанца. „На ваков спиев не само јас, туку и целото мое семејство“, се присетува на тоа време Гога. „Како малечок спиев на дрвена крошна, а кога се омажи најстаратата сестра, го зазедов нејзиното место. Во средината на собата имаше голема тркалезна маса на која јадевме сите заедно со дрвени лажици од чинии направени од глина. На еден ѕид имаше голем оџак со примитивен камин од кој се загреваше семејството во зима, за по моето раѓање татко ми да купи метална печка на дрва. Прозорците беа мали, а таванот низок, така што днев-

ната светлина тешко допираше во куќата. Надворешната врата беше со две крила и одвнатре се затвораше со попречно дрво, а однадвор со резе и клуч. Втората половина од големата одаја се користеше како магацин за чување жито, брашно и нашата облека, во некакви сандаци од искривени дрва. Покривите на сите куки беа со трска и стари ќерамиди, освен кај побогатите чиј живот беше поквалитетен“, вели Гога Печенковски.

Слушајќи ја оваа приказна пред очите ми се појави сликата на старите куки во Долно Перово, кои ги посетивме заедно, токму по овој повод. Таа слика во себе ги криеше трагите на куките од пред сто години за кои во оваа прилика ми раскажуваше Гога. Дури и претставата за водите на езерото, чија плима го потопувала селото, рушејќи ги куките, направени во тоа време, речиси, од исушена кал. Денес брегот е оддалечен повеќе стотини метри од селото, прекриен од сува трска, која потсетува на тие времиња. Историјата на Преспа најдобро и најимпресивно ќе се доживее преку она што ќе се види денес, отколку од објаснувањата на луѓето што се среќаваат таму.

Првата светска војна уште повеќе ги влоши состојбите во Македонија, а во тие рамки и во Преспа. Од странските војски таа била поделена на два дела. Повеќе од три години, во нејзиниот северен дел била Германија и нејзиниот сателит Бугарија, а на јужниот Англија и Франција. Патот за Албанија бил обрастен со трева, бидејќи воопшто не функционирал. Трговските односи со овој сосед биле речиси прекинати, така што населението се нашло во исклучително тешка економска положба. Но, катастрофата за Македонија и за Преспа допрва доаѓала. Со Букурешкиот договор од 10 август 1913 година Македонија била поделена на три дела, така што од нејзината територија која изнесувала 67741 квадратни километри, Грците приграбиле 34869 км²,

Бугарите 6729 км², а Србите 25774 км². Иако македонски војници биле вклучени во борбите со Турците, нашите „сојузници“ биле преокупирани со поделбата на Македонија и проширувањето на сопствената територија. А народот принуден да им служи на тројца господари, кои, без никаков срам ќе се претставуваат како негови ослободители.

Животот на Македонците во таквите услови е посебна приказна. Нивната беда била уште поголема, бидејќи го задржале статусот на слуги, безмерно исцрпувани, а мизерно наградувани за својата ропска работа. Обработка на земјата и риболовот биле единствена шанса на луѓето од Преспа да преживеат. Од таквата судбина не побегнале ни родителите на Гога, пред и по неговото раѓање.

ЖИВОТНИ ВРВИЦИ

- ГОДИНИТЕ НА ДЕТСТВОТО И МЛАДОСТА
- ОД СУДБИНАТА НЕ СЕ БЕГА
- ИСТОРИЈАТА НА ПОТЕСНОТО СЕМЕЈСТВО
- РАДОСТА ОД ПРВАТА РОЖБА

ГОДИНИТЕ НА ДЕТСТВОТО И МЛАДОСТА

Во сеќавањата на Гога до денес останале сликите од неговото детство, кога неговиот дедо Трпо, кој живеел 105 години, му раскажувал за својот живот. „Тогаш имав седум години и седнат во неговиот скут ја слушав приказната за настапувањето на езерото. Името Преспанско Езеро го добило според градот што тогаш постоел во средината на просторот што го зафаќало, кој се викал Преспа. Станува збор за најдлабокиот дел на југот, до Пречна Планина. Името го добил кога бил поплавен. До него имало езеро, а во центарот извирале 12 чешми од еден извор. Тие биле затворени со клуч. Во ноките ги чувал стражар. Една вечер кај чешмите дошла една девојка да наполни вода. Таа убава девојка се викала Преспа. Кога стражарот се обидел да ја избрка од изворите, таа писнала и побегнала. Од нејзиниот врисок се уплашил и стражарот кој, исто така, побегнал, така што водата од чешмите, кои немало кој да ги заклучи, преплавила дел од градот, кого потоа населението го крстило Преспа, а околината и езерото Преспанско“, вели Гога.

„Оваа приказна, како што истакнав, ја слушнав од дедо ми, кога имав седум години и кога отидов на гости кај него во селото Покрвеник“, истакнува Гога и додава: „Кога се вратив дома приказната ѝ ја раскажав на мајка ми и таа ми вети дека кога ќе пораснам, повторно ќе ме одведе кај дедо ми. Тоа се случи по три години,

кога тој ми раскажа нова приказна, овојпат за риболовот на езерото. Тој бил познат рибар кој ловел со чун и мрежа, толку вешто што никогаш не се враќал со празни раце. Но, еден ден кога отишол да ја извлече мрежата од езерото, неа ја немало, водата ја одвлекла кон длабочините. Тогаш меѓу два чуна распнал дебела фортома на која наредил конци како јадици и по извесно време од езерото, наместо риби, извадил дел од голем куп...“

Во 1920 година, кога Гога се родил, во Преспа веќе била воспоставена срpsка администрација – полиција, финансии, образование и други функции, неопходни за една држава. Во 1927 година кога наполнил седум години, почнал да оди на училиште. Учител му бил Лазар Ѓорѓевиќ, Србин од Белград. Повеќето од луѓето на клучни функции во општините биле Срби, освен писарите во градот и околијата. Матичната служба во Царев Двор ја водел Мице Тоневски, а во Јанкоец Илија Спировски, во Подмочани Мите Мојзе, во Ресен Нацко Кунгула, во Љубојно Борис Наумовски и други.

„Учителот Лазар Ѓорѓевиќ во Долно Перово дојде со својата мајка и сопругата, а неговиот син Миле учеше со мене четири години“, вели Гога и додава: „Учителите во Перово и во Асамати се зафатија со формирање набавно-продажни задруги, а учителот Милан Марковски, дојден од Берово, со семејството, се зафати со производство на јabolка. Тој формира расадник и го ширеше овоштарството, кое денес во цела Преспа е доминантна гранка, основно занимање на луѓето и главен извор на нивната егзистенција“.

Во Кралска Југославија задругарствтото земало сè поголем замав, така што во преспанските села започнало отворањето на задруги кои се занимавале со набавка и продажба на прехранбени и други продукти, неопходни за живот, како на пример опинци и чевли,

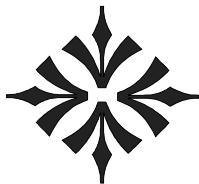
што биле носени од Србија. Секое домаќинство членувало во таквите задруги, евиденцијата за прометот и печалбата била прецизно и пе-дантно водена, така што покрај нејзината поделба на задругарите, тие имале шанса на крајот на годината, по изготвувањето на завршната сметка, да добијат и дивиденда.

Задругата имала собрание, управлян и надзорен одбор, а постоела и добра ревизорска служба. Во регионот постоел Задружен сојуз, кој бирал делегати за Задружниот сојуз на Кралството Југославија. Задругата во Долно Перово работела многу добро, така што пред војната, во 1941 година, кон неа се приклучиле и членовите од Покрвеник и околните села. Непосредно пред започнувањето на Втората светска војна, Управниот одбор на задругата одлучил стоката од магацинот да се даде на чување во приватни куки, а по завршувањето на војната, да се обнови нејзината работа. Така и се постапило, со тоа што во Покрвеник и во Долно Перово се формирале две нови задруги. Гога станал магационер на набавно-продажната задруга во неговото село.

Печенковски раскажува дека во Преспа пред војната постоеле селски училишта. Во Долно Перово било изградено ново училиште за повеќе ученици, големи училиници на катот, а магацински простор во приземјето. Како ученик Гога бил одличен, примерен и дисциплиниран, заради што учителот, во првата година, го распоредил да седи во клупата до неговиот син Миле. Така, пријателството меѓу Гога и Миле растело, како што растеле и симпатиите на учителот за својот вреден ученик од Долно Перово, кој, како што ќе покаже подоцна времето, израснал во зрел и способен човек на кого му биле доверувани одговорни обврски и функции. Но, кога Гога го завршил основното училиште во родното место, неговиот учител му предложил образованието да го продолжи во Белград, заедно со неговиот син Миле и

да отседне во нивната куќа, што било големо изненадување и голема чест за Гога, а особено за неговите родители.

Кога учителот отишол во домот на Гога и кога неговите родители ги информирал за овој негов предлог, тие одговориле дека нивните материјални можности се ограничени и не ќе можат да ги поднесат трошоците за школувањето на нивниот син во Белград. Меѓутоа, учителот и за тоа имал одговор: уверението за имотната состојба на Печенковци го решавал и тој проблем, бидејќи со таквиот документ тие ќе биле ослободени од плаќањето на школарината. Но, и покрај големата желба за наука кај Гога, шансите тоа и да се оствари, биле мали. Зашто, како единствено машко дете во семејството од осум члена, морал да му помага на татко му, во обработката на земјата или во риболовот.



ОД СУДБ НАТА НЕ СЕ БЕГА

Пред тој факт бил немоќен и учителот, па така планот за неговото школување во метрополата на тогашната држава, едноставно пропаднал. Набрзо потоа учителот Лазар Ѓорѓевиќ со семејството се вратил во Белград, а на негово место во Долно Перово дошол друг учител, кој се викал Аврам. А Гога продолжил да го пее „занаетот“ како наследник, како единец кој ќе ја преземе грижата за семејството кога неговиот татко нема да биде во состојба да ги извршува семејните обврски.

„Во периодот помеѓу 1932 и 1936 година се спроведуваше катастарски премер на имотите. По нивите во Преспа работеа геометри од Србија, а со нив беше и Љутви од Д. Бела Црква. Ние како деца одевме по него и му ги носевме инструментите. Му помагавме без пари“, вели Гога. „Во тоа време фати голема суша, останавме без доволно жито за да се прехраниме. Татко ми ја продаде едната крава Меча и купи жито од попот Мире, кој имаше доволно залихи бидејќи своите верски услуги на селаните ги наплатуваше во жито. Со парите што ги доби од кравата, татко ми Андон купи околу 112 килограми жито, со кое одвај се прехранивме некое време. Не се сеќавам колку тоа траеше“.

Парламентарните избори во Кралска Југославија се одржуvalе во 1938 година. Кандидати за парламентарци од Преспа биле Крсте Стрезов(ик), дотогашен пратеник, потоа Ѓорѓи Доновиќ и двајцата од Ресен и Михајло Попов(ик), лекар од Љубојно. Кога на Доновиќ

властите не му ја потврдиле кандидатурата, тој се откажал од неа во корист на д-р Поповиќ. Предизборната кампања била голема, динамична и бурна, како и сите такви настани. Прогресивните младинци биле ангажирани да придонесат за компромитација на кандидатите кои не биле омилени кај народот. Тоа го правеле на разни начини, но најчесто со врзување празни канти на нивните автомобили, кои кога биле во движење го привлекувале вниманието на граѓаните и нивниот потсмев. Младите режисери на овие улични претстави, притоа, во хор извикувале „УА“, покажувајќи на тој начин дека пратеничките кандидати не ја уживаат нивната поддршка. Најомразен бил Крсте Стрезов и тој бил најчеста мета на Гога и неговите другари Христо Ристан, Гога Нонкулов, Тоде Калуциев и други, чии празни канти биле најчест реквизит на автомобилот на овој кандидат за пратеник, кога ќе се појавил пред народот собран пред задругата.“

„Во 1939 година ја продадовме и кравата Анѓа, со парите купивме стар тип ќерамиди со кои ја покривме куќата, чиј кров беше од трска. За жал, тогаш езерото надојде и моравме малата племна што беше до фурната да ја преместиме пред дворот, во кој изградивме нова, со рачно сечени тули. Таму го префрливиме амбарот и ковчезите со алишта, а добитокот го оставивме во куќата во која дотогаш спиевме“, се сеќава Гога, нагласувајќи дека во незаборавен спомен ќе му остане денот кога отишол во Ресен да купи чевли за 100 динари. Тоа бил настан за него, бидејќи дотогаш носел само опинци.

Овој настан ја иницирал фазата во која започнал периодот на младечката зрелост на Гога, кога се разделил од детството и полека зачекорил во полнолетството. По првите чевли, дошол редот и на првиот костум, кој го порачал кај шивачот Климе Чавдар, кој бил и фотограф. Но, кога отишол да го земе, ги земал

само панталоните, зошто парите му недостигале да го плати и сакото. Тогаш цела недела седел кај стрина му Илојца, па и Велигденот го минал по кошула. Сакот успеал да го земе во 1940 година кога решил да се ожени. Љубовта со неговата сегашна сопруга Славка Поповска траела цели три години и се манифестирала со гледање оддалеку, во намигнување одблизу и во мавтање со рака ако се ептен подалеку. „Еднаш од кај нивата на Мире Печенко ја повикав Славка да поразговараме. Меѓу нас имаше еден широк єндек околу два метри, полн со вода. Кога се обидов да прескокнам Славка се уплаши и побегна“, се сеќава на оваа романтична епизода Гога и додава: „На селските веселби во едно оро играа само мажите, а во друго само жените. На Велигден децата од родителите добиваа, наместо пари, по едно црвено јајце“.



ИСТОРИЈАТА НА ПОТЕСНОТО СЕМЕЈСТВО

Кога Гога решил да се ожени, сите негови сестри веќе биле омажени и имале свои семејства. Единствен кој му се спротивставил на неговата намера, не биле родителите на саканата Славка, туку нејзиниот дедо и попот Никола, од причини што семејството на зетот било сиромашно. Обидот во ублажувањето на отпорот да го вклучат братот на попот Никола, попот Софре, останал без резултат. Немало друг излез освен Гога да изнајде некое друго решение, кое ќе гарантира успех на брачниот мегдан. А тоа било можно ако тој и неговата сакана, сами го најдат излезот. И го нашле: со Славка се договорил кога нејзините родители ќе седнат да вечерат, таа да излезе пред портата, а Гога со другарите да ја грабне и да ја одведе дома. Речено-сторено.

Во договореното време Гога и другарите чекале на штрек. Кога Славка се појавила, тие ја „грабнале“. Всушност, тој ја фатил за рака и сите тргнале по првата улица кон куќата на Гога. Нивниот подвиг, еден од другарите на Гога, Таше Кулунџиевски, го прославил со истрел од пиштолот во воздух. Патем ги сретнал попот Софре и прв им честитал. Вечерта во домот на Гога Печенковски започнала веселбата. Радоста на неговите родители била голема, а особено на мајка му, која најмногу сакала Славка да ѝ биде снаа. „Таа убава, крупна и руса девојка, во бракот ќе ти роди убави и здрави деца“, му велела таа на синот.

Подолго време попот не го примал Гога, лут за начинот на кој се оженил со неговата внука. Но, кога по една година и неговиот син, попот Крсте, ја зел својата сакана која не му се допаѓала на татко му, сфатил дека женачката или мажачката е строго личен чин, а не избор по желба на родителите. Тогаш попот Никола го примил зетот Гога во неговиот дом во кој направиле убава и незaborавна веселба. Од судбината не се бега. Прв заиграл во орото и ја испеал неговата вечна песна „Од Ѓурѓовден сум затворен во темни, мрачни зандани“, зашто, заедно со својот брат Софре, лежел во битолскиот затвор врзан во синцири.

„Историјата на моето потесно семејство почна на 15 мај 1940 година, кога со Славка отидовме на венчавка во црквата во Долно Перово, поплавена со вода. До неа пристигнавме со чамци, од моја страна сватовите, а од кај Славка нејзиниот татко, мајка ѝ и браќата кои беа мали. Оние кои на почетокот се противеа на нашиот брак, ги немаше, овој пат и третиот поп Методија, со што попскиот отпор беше комплетен“, вели Гога, потсетувајќи се на таа за него незaborавна епизода.

Непосредно пред Втората светска војна, во Преспа била организирана Комунистичката партија, која била мошне активна на теренот. Во неа членувале и братучедите на Гога – Јонче, Мите и Дилко, кои биле во нејзините први редови. „На мојата венчавка татко ми за девер го одбра мојот братучед Јонче, но попот тоа не го прифати, бидејќи Јонче бил комунист, односно антихрист, кој не ја признавал црквата. Тогаш татко ми се определил за Никола, вториот братучед, да ми биде девер. Попот веднаш ја започнал церемонијата, но во тој момент истрча најутрен мојот вуйко Гоше Трповски, кој ме фати за раката со зборовите: „Ајде внучико, ако овој поп не сака да те венча, ќе одиме во Битола и ако треба ќе се венчаш во Католичката црква, ама на крајот

ќе видиме како овој поп ќе го оправда ваквиот скандал!“ По ваквата реакција, попот уплашен почнал лъбезно да го моли вујко му на Гога да не го прави тоа, но веќе немало атмосфера да се одржи венчавката, поради што црквата ја напуштиле, оставајќи го попот сам во неа. По враќањето дома ја продолжиле веселбата, но поради црковниот скандал го немала вистинскиот шmek. По една недела попот дошол во домот на Печенковци и го молел Андона за прошка, извинувајќи се за грешката, зашто лесно можел да остане без служба.

„По една недела направивме едно одајче во дворот, но тоа не беше целосно довршено. Во него се сместија моите родители, а јас и Славка во старата куќа. Дури тогаш го извадивме стариот дрвен кревет, бидејќи вујко ми Гоше ни донесе друг од штици. Тогаш почна втората светска војна. Кај нас во селото имаше Италијанци и Албанци, границата беше поместена на југ од Ресен, близу до нашата сегашна овошна градина, а Ресен беше под бугарска окупација“, истакнува Гога, осветлувајќи еден период од животот на Преспа кој не се разликува од историјата на неговото семејство. Поради тоа, оваа книга ќе остане како трајно сведоштво за животот на Македонецот во бурните времиња низ кои минувал, отпорен на сите катаклизми и горд на своето потекло.

Окупацијата на Македонија ја променила личната карта на Преспа. Во село Царев Двор се формирала албанска општина, а италијанската војска била на сакаде околу. Кога водата го поплавила патот, во Перово окупаторите почнале да градат пат. Принуден да бара работа, Гога отишол да реди камења за подлогата на патот, за плата од 25 лека. Но, тоа не траело долго, од сезонската работа немало големо фајде. Затоа морал да бара друга потрајна и попрофитабилна работа. Со братучед му Васил Поповски решиле да се здружат и

во куќата на другиот братучед Борче Печенковски, отвориле кафеана. Со синот на ортакот Славе работеле во смени, главно попладне и ноќе. Бизнисот тргнал на добро, зашто прометот го правеле албанските шофери кои запирале пред кафеаната. А нивниот број не бил мал. Освен тоа, кметот му одобрил на Гога целото село да го снабдува со продукти, кои се набавувале со купони. Во тоа време Долно Перово имало 84 домаќинства со 415 жители. Татко му на Гога, Андон ловел риби кои ги продавал на пазарот во село Царев Двор, откаде се снабдувал со леб од единствената фурна во тој крај, за потребите на кафеаната на синот.



РАДОСТА ОД ПРВАТА РОЖБА

Одако семејството на Гога и Славка Печенковски успеало во извесна мерка материјално да се консолидира, во 1941 година им се родила ќерката Драга. Иако радоста од првата рожба била голема, сепак и стравот од војната, којашто само што започнала, не бил мал. Сепак, морало да се живее и во таквите услови да се опстане, бајќи меѓу едното и другото некаков баланс. Во поделената Преспа, во која Движењето сè повеќе се ширело, Печенковци се нашле во делот што бил под италијанска окупација. Во него се живеело малку послободно бидејќи немало хајки од Италијанците против комунистите, за разлика од другиот дел под бугарската окупација, во кој и војската и полицијата на „ослободителите“ биле во денонокна потера по комунистите, односно партизаните. Посебно на нишан ги држеле првоборците Мите Богоевски и Стив Наумов.

Во 1942 година репресивните активности од делот на Преспа што бил под бугарска окупација, се прошириле на целиот регион. А во почетокот на пролетта и во Мала Преспа, Албанија, бидејќи на тие простори послободно се живеело. За ослободителното движење во Преспа, Гога бил информиран од неговите братучеди Трповци, кои биле едни од неговите организатори уште пред војната. Во саботите кога луѓето оделе на пазар во Ресен, Јонче држел мали митинзи пред насобраните луѓе, на кои им зборувал за опасноста од фашизмот. Со него,

една сабота, на излезот од Долно Перово, се сретнал Гога и одејќи заедно кон Ресен, кај Сливче над Царев Двор, застанале пред насобраните луѓе, на кои Јонче им зборувал за партизанското движење и за експанзијата на фашизмот, не само во Европа и светот, туку и кај нас.

„Со ослободителното движење во Преспа бев во тек уште од почетокот“, вели Гога, „но уште од стартот ме снајде „малер“, благодарение на мајка ми која го молела Митета Трповски да не ме вклучува во Движењето, бидејќи нашето семејство ќе останело без машка потпора, а тешко се живееше со пет ќерки, без единствениот син. Братучедот ја послушал мајка ми и наместо во 1941 година, во Движењето ме вклучи во 1943 година“. Така започнала партизанска одисеја на Гога Печенковски, која ќе биде исполнета со многу динамични и возбудливи настани, не само до крајот на војната, туку и потоа, во слободната земја Македонија, односно во Преспа.

Бројот на активистите во Движењето од Долно Перово бил мал. Се сметало дека селаните се пробугарски ориентирани, па тешко одела нивната мобилизација против окупаторот, сè до крајот на 1944 година. На први септември таа година партиската организација од селото направила список на работоспособното население со цел да замине во партизани. Акцијата течела без проблеми и во текот на ноќта, на чело со прекалени партизански борци, групата во која бил и бил Гога заминала за село Покрвеник, а оттаму за Караорман Планина.

По петнаесет дена, оваа група партизани од Караорман се вратила во штабот во село Брајчино, каде што биле извршени темелни подготвки за борбената акција. Прва цел на нападот бил градот Прилеп. Но, во село Гопеши бил извршен нов распоред на борците. Гога

веќе бил распореден како заменик политички комесар во приштапската чета на петтата бригада. На втори ноември, минувајќи преку Бучим и Ново Село, го нападнале Прилеп, но без доволно сигурна проценка за ефектите што ќе ги постигнат. Нападот го извршиле дење од кад Тутунскиот комбинат во с. Мажуришта, не забележувајќи дека Германците се вкопани на Марковите кули над градот. Во жестоката битка партизаните на Гога претрпеле тежок пораз поради што морале да се повлечат во Ново Село. Командантот Наум Веслиески – Овчарот, ергенски другар на Гога, ги собрал преживеаните борци, наредил сите добро да се одморат и нахранат, а следниот ден, трети септември, повторно тргнале во напад на Прилеп. Овој пат борбата била успешна и градот ослободен, а победата прославена.



ПОЛИТИЧКИ АКТИВНОСТИ

- АКТИВНО УЧЕСТВО ВО НОБ
- ВО КАНЦИТЕ НА ИНФОРМИРОТО
- ФУНКЦИИТЕ НА ГОГА
- КАДРИТЕ КАКО ЛИМИТИРАЧКИ ФАКТОР НА РАЗВОЈОТ
- ВО ЦЕНТАРОТ НА НАСТАНИТЕ

АКТИВНО УЧЕСТВО ВО НОБ

Борбата за ослободување на Прилеп значела прво воено крштевање на Гога Печенковски, како заменик политкомесар. За разлика од обичните борци – партизани, луѓето со таква функција претставувале одговорни, смели, борбени и пожртвувани старешини, од кои зависел моралот, духот и борбената готовност на единицата со која командувале. Тоа биле луѓе способни да прават анализа на секоја борбена ситуација и да извлечат заклучоци за тактиката и стратегијата на борбата против окупаторот. Како човек со висока интелигенција и богато животно искуство, со развиена смисла за комуникација, тој набрзо ги потврдил своите квалитети и се наметнал како фактор во одлучувањето за планираните борби во ослободување на македонските градови.

„На четврти ноември тргнавме назад за Ресен, окупиран од германците. Целта ни беше неговото ослободување, но кога на петти ноември пристигнавме во градот, германските војници веќе побегнале кон Охрид и Струга, веројатно информирани дека ќе бидат нападнати. Пренокивме во градската касарна, а утредента имавме средба со нашите најблиски. Мојата сопруга Славка беше пресреќна што ме виде жив и здрав, но и уплашена кога дозна за борбите што нè очекуваат. На разделбата не можеше да ги сокрие солзите што ѝ потекоа.

По разделбата со семејствата, Гога и неговите партизани тргнале за Охрид, преку село Петрино. Планирале напад на градот. На седми ноември утрото се распоредиле на планината Галичица. Тој и началникот на Петтата бригада, се засолниле зад една височинка од која имале добар поглед на теренот. „Од селото со двоглед забележав два германски тенка како излегуваат од Охрид и се движат кон нас. Без сомнение, некој им дал информации за нас и тие точно знаеја каде се нашите позиции“, раскажува Гога и додава: „Иако први ја започнавме борбата со лесно пешадиско оружје, нивните топови направија ршум во нашите редови. За кусо време загубивме тринаесет борци, а имавме и доста ранети. Тогаш беше убиена и една девојка, која се викаше Ленче. Кога мајката ја виде својата мртва ќерка, почна да плаче и да си ги кубе косите од главата“, вели Гога.

И покрај жртвите, Петтата бригада успеала да ги протера Германците и да го ослободи Охрид. По дводневен престој во градот, партизаните тргнале кон Струга, во потера по непријателот. Но, кога пристигнале таму, од Германците немало ни трага, ни глас. Затоа, пак, во селото Велешта се судриле со албанските балисти. Бригадата го блокирала селото и кога балистите виделе дека „црно им пишува“, испратиле курир со порака за средба со командантот на партизаните. Во меѓувреме, Гога и неколку телефонисти монтирале телефон во куќата во која командантот на партизанска бригада прифатил да се сртне со водачот на балистите по име Муарем. Во меѓувреме, Гога со дел од неговата чета упаднале во зградата на албанската општина и ги уништиле сите архивски документи. Ноќта се одржал состанок на командантите на кој било договорено Албанците без борба да се oddалечат од селото.

Партизаните на Гога Печенковски во средината на декември 1944 година се вратиле во касарната. Тие денови во Охрид престојувал Методија Андонов Ченто во врска со подготовките за Конгресот на Народниот фронт. По некое време Гога бил избран за делегат на Конгресот. Во Скопје отишол со малото вовче, преку Кичево. Инаку, Петтата партизанска бригада, наречена Прилепска, по враќањето од борбените дејства се трансформирала во Корпус за народна одбрана. Приштапската чета на Гога била распоредена во Битолската пошта, како воена контролна единица. Тогаш тој и се демобилизирал. По барање на Општинската организација на КПМ, кога се вратил во Долно Перово, бил избран за секретар на партиската ќелија. Како активист, веднаш се вклучил во формирањето на набавнопродажната задруга, за што веќе имал соодветно претходно искуство.

„Првата стока на задругата беше онаа што ја сокрив пред војната (од поранешната продавница) во куќата на Киме Џуровски. И покрај партиската функција, станав и магационер. Во истовреме рибарите се здружија во рибарска задруга за цела Преспа, во која за претседател беше избран Лазе Коњановски, а јас за книговодител“, истакнува денес Гога, сеќавајќи се на тие бурни настани.

Со ова, меѓутоа, не започнува цивилниот живот на Гога Печенковски. Во март 1947 година бил повикан на дослужување на воениот рок, во 48-та дивизија во Струмица. Таму работел како писар во Четата за врски. Тој и Јовица Фидановски од Битола биле задолжени да прават распоред за вечерните вежби на терен. Близкоста со политичкиот комесар, по потекло од Кичево, му овозможила на Гога излез во градот во секое време. Тоа лето биле на вежбовни активности во Плачковица и Огражден, заедно со други чети од 48-та дивизија. На

вежбите дошло до несреќен случај, кога неочекувано и ненамерно се судриле две чети, но за среќа без жртви. По тој повод Гога бил повикан во Штип кај командантот на дивизијата како сведок.

Струмичката епизода за Гога била интересна и заради еден друг случај. Некој командант Мето од Берово, заедно со попот и неговата жена и ќерка, повторно излегол во пар-тизани незадоволен од новата народна власт. Гога добил наредба со уште пет војници да го приведе бунтовникот и неговата придружба, кои се наоѓале кај еден извор во Огражден. Но тие, наместо кај изворот, се нашле на друго место, каде што биле заробени од друга воена единица. Фактички војниците го заробиле попот со сопругата и ќерката, а командантот Мето, кој побегнал, по еден месец самиот се предал.

ВО КАНЦИТЕ НА ИНФОРМБИРОТО

Во периодот по ослободувањето, животот на Гога Печенковски течел како на филмска лента. Во релативно кусо време доживувал бројни настани, но и учествувал во нив, не во сопствена, туку во туѓа режија. Први септември 1947 година е најважниот датум за Гога, зашто тој ден ја добил својата втора ќерка Милица. Раѓањето на ново дете во кое било семејство е вистински празник, кој родителите ги исполнува со радост и среќа. Семејното сценарио на неговите родители како да се повторуваше и во неговото семејство. И кај Гога, како и кај нив, семејната лоза почнувала со ќерки, а завршуvala со син. Подобра семејна приказна ретко кога може да се чуе, освен кај добрите родители и домаќини. Потесното и поширокото семејство на Печенковски е редок пример за тоа.

По раѓањето на ќерката Милица, Гога заминал за Скопје, со воз. По налог на Воената команда спроведувал војници – затвореници, бегалци од Грција, која се наоѓаше во граѓанска војна. Групата ја предал во командата на Скопското кале, а оттаму заминал за Бања Лука да прифати нови регрутчи за Струмица. По завршувањето на овие обврски за државата, се вратил во Долно Перово во кое веќе била формирана рибарската за друга. Се понудил да работи како рибар, ја земал неопходната опрема и со другите рибари заминал на риболов кај село Стење. Еден ден на оваа локација дошол со

цип Димитраки Теговски од Ресен и му предложил на Гога да го „батали“ риболовот и рибарската задруга, а да прифати друга работа, поважна и за него и за државата. Теговски бил претседател на Реонскиот кооперативен сојуз во Ресен и му биле неопходни способни кадри, а тој во ликот на Гога видел токму таков кадар. Го викнал Ставруш Кочовски, бојација, да го прифати Печенковски во неговиот стан додека Сојузот не му го реши овој проблем. Потоа, како референт за откуп на земјоделски производи, тој ја започнал својата нова работа, за плата од 2300 динари. Снабден со бонови за прехранбени и „точки“ за други производи, како и сите граѓани во тоа време. Иако оние на раководни функции имале и поголеми привилегии, новата функција му овозможила на Гога по неколку месеци да купи и велосипед, кој го возел до 1965 година. Но, резултатите што ги постигнал во работата му овозможиле да биде избран за претседател на синдикалната подружница во Кооперативниот сојуз. Познавањето на работите му овозможило често да го заменува комерцијалниот директор Јордан Транталовски, кога тој бил отсутен од Ресен.

Во пролетта на 1948 година Гога Печенковски и неговите другари Тоде Грнчаровски и Дорче Божиновски, биле избрани за членови на Општинскиот комитет на КПМ, како активисти на Партијата кои се издвојувале од другите членови со својата самопрерогна работа не само на работните места, туку и во извршувањето на партиските задачи. Ваквиот чин за секој член на Партијата бил големо признание и награда, но и шанса за напредување во службата и за повисок статус во општеството. Исто како и денес. Но, за разлика од она време кога личните и стручните квалитети имале некаква предност, денес тие, освен членството во владејачката партија, не се сметаат за никаква предност или вредност. Последиците се видливи: криминализација на

општеството и опасен застој во демократизацијата на односите и пазарната ориентација на економијата, која наместо да се реформира, од осамостојувањето на Македонија незапирливо стагнира. Во повеќепартички систем, кога една, во моментот владејачка партија, ќе рече: „Државата, тоа сум јас“, на таквата држава не ѝ се пишува добро!

Во јули 1948 година Општинскиот комитет на КПМ закажал состанок, кој се одржал во куќата на Кире Доновски. Ден пред тоа, Гога прочитал во весникот „Борба“ дека Југославија била исключена од Информбирото. За многу членови на Партијата оваа вест била шокантна и збунувачка. На состанокот во Ресен се појавиле врвни македонски партишки кадри од Скопје, како Киро Мильовски, Цветко Узуновски и други, членови на ЦК КПМ. Откако објасните зошто се дојдени, од присутните на состанокот побарале да се изјаснат: дали се за Тито или за Резолуцијата? По вообичаеното затишје, прв се јавил Гога, со зборовите: Револуцијата ја започнавме со Тито и треба да останеме со него и со Југославија! Други дискутанти немало, поради што состанокот бил прекинат и закажан за вечерните часови во хотелот „Турист“, каде што за овој проблем требало да се изјаснат сите членови на Партијата, односно на Општинскиот комитет. Истовремено паднала директива за формирање селски работни задруги. Тоа се случило и во Долно Перово, така што во задругата „Рибар“ бил вклучен целокупниот движен и недвижен имот на селаните, освен по некое парче окуќница, каква што била нивата од 42 ари на семејството Печенковски. Слични СРЗ биле формирани, речиси, во секое село во Преспа до крајот на 1948 година.

Од овој датум па натаму, настаните се движеле со филмска брзина. Во 1949 година дојде до блокирање на Југославија од СССР и државите на Источниот блок.

Во земјата започна процесот на апсење на многу комунисти што се изјасниле во прилог на Информбирото, односно за натамошна соработка со Сталин, со чие име на устите југословенските комунисти се бореа против фашистичките агресори. За таа цел, на островот Голи Оток во северниот дел на Јадранското Море, бил формиран логор во кој биле сместувани информбировците. Освен оние што јавно вербално се изјасниле за Револуцијата, таму биле испраќани и оние комунисти кои биле пријавени на УДБА како такви од нивните „пријатели“ и со-граѓани. На Голи Оток се одело без судска пресуда, бидејќи се работело за спасот на Југославија, „да се биде или да не се биде“. Времето било прескапо за да се губи во судски процеси.



ФУНКЦИИТЕ НА ГОГА

Во 1950 година Гога бил назначен за шеф на откупна станица на една битолска организација во Ресен, но таквата одлука не била реализирана. Затоа останал во РЕКОПС, каде станал шеф на кадровското одделение. По неколку дена, тој, Кицо Манче од Собранието и Симо Apostоловски од ГП „Бигла“ станале членови на кадровското одделение во Општинскиот комитет на КПМ. Ова одделение давало мислења и карактеристики за членови на КПМ предлагани за разни функции, што значи дека од нивното мислење зависела судбината на кадрите кои очекувале унапредување, било во службата, било во Партијата. Така, Гога претпладне работел во РЕКОПС, а попладне во Општинскиот комитет на КПМ, во кој Боре Петревски бил претседател, Круме Тоновски, организационен секретар, а тој (Печенко) претседател на Кадровската комисија. Ова тело на Комитетот, покрај мислењата, препораките и оценките за одделни луѓе (па дури и за воените регрутки) се грижело и за оспособувањето на одделни кадри (преку курсеви и семинари) за вршење постручни работи, за какви што имало голема потреба во општината, но и за откривање на такви кадри (во разни партииски организации) кои по проверките биле испраќани на места за кои имало потреба од нив.

Во тоа време платата на Гога била тогашни 3200 динари месечно, која заедно со трудовите денови на неговата сопруга Славка, која работела во Селската

работна задруга, и окуќницата со која располагале, била сосема доволен семеен приход за нормален живот, односно за „надминување на сиромаштијата“, како што вели Гога. Но, динамиката на промените не се намалувала. Од Партијата „паднала“ директива сите нејзини поактивни членови да се вратат во своите родни места и да се вклучат во активностите на селските задруги. Така и тој морал да се врати во Долно Перово и за 25 трудови денови да работи во СРЗ „Рибар“. Се пријавил да сече граѓа за шталите и таму останал до почетокот на 1950 година, кога на први февруари бил избран за претседател на Околискиот синдикален совет, со плата 4200 динари. Дотогаш оваа функција ја извршувал волонтерски Кире Карго, а платен секретар бил Томе Котларовски. На состанокот на кој биле вршени овие кадровски промени бил присутен и Цветко Узуновски, член на ЦК КПМ. Ваквите чести промени на кадрите од повисока на поинска функција и обратно, не останале без последици. Повеќето од вработените побегнале во странство, а некои и не се вратиле на понудените функции.

Покрај таквите работи, Синдикатот на Гога се занимавал и со распределба на помошта што се добиваала од УНРА, во облека и храна. Тоа се правело со „точици“ кои тогаш имале вредност на пари. Гога се сеќава кога на синот Стерјо, на Пандејца од Ресен, му доделиле бесплатно нов костум, но, за жал, тој подоцна починал. Во тоа време Печенко бил избран и за претседател на Општинскиот одбор на народна техника и за член на Народниот фронт. Освен тоа, истовремено бил член на уште 18 одбори и комисии во други општествени организации.

„Кадровските функции низ кои минував“, вели Гога, „беа повод и за хумор. Особено кога станав бичкиција, моите другари и соработници се потсмеваа со мене, префлувајќи ми со зборовите: „еве го претседателот и

секретарот бичкицијата“. Најмногу со мене се мајтапеше мојот братучед Мите Печенковски и неговите другари Ломе Царовски и Ѓорѓи Голидовски, кои подоцна со Илија Цакуловски побегнаа во Грција, а оттаму во Америка“. А се потсмева и Гога денес.

Ваквите шеги ни во еден момент не го обесхрабриле Гога да покренува разни иницијативи и акции во интерес на неговите земјаци. Со младинците, речиси, се-која вечер организирал игранки или приредби кои редовно имале своја публика, која се релаксирала по напорната работа во текот на денот. Не биле ретки ни работните акции што тој ги организирал за собирање на житото или за други потреби на селаните. По една година кога станал општински одборник, формирал комисија која одлучувала кој колку жито ќе даде на државата. Од друга страна, во партиската организација бил задолжен да ги разобличува кулациите и оние што ги одбегнувале обврските кон општеството.

„Ваквата политика доведе до револт кај земјоделците во Републиката, па затоа ЦК на КПМ донесе одлука партиските активисти да се повлечат од разните ангажмани што им беа доверувани и да се занимаваат со чисто партиска работа“, вели Гога. Како резултат на тоа, Гога бил поставен за секретар на Месниот одбор во Перово и Дрмени и за секретар на партиската организација за двете села. Но, месните одбори набрзо биле расформирани, а на нивно место биле формирани помали општини. И тогаш, Гога Печенковски не бил заобиколен. Бил назначен за секретар на општината, а за претседател Вангел Темовски, шпански борец, кој живеел во Царев Двор. Тој бил кон крајот на работниот век, така што му недостигала уште една работна година до пензијата. Тогаш Гога живеел во Долно Перово, но не бил помалку активен од времето кога работел во Ресен. Еден ден стигнала директива за прием на нови

членови во КПМ, по можност угледни граѓани, кои ќе придонесат за осамостојување на Партијата. Од секретарот на Општинскиот комитет на КПМ, Јонче Трповски, добил задача да ги убеди поповите од Долно Перово да ги соблечат мантиите и да влезат во Партијата, но и да им обезбеди работа во државната администрација. Набрзо потоа на партискиот состанок, поповите Методија и Крсте биле примени во редовите на КПМ со нивна целосна согласност.

Но, по неколку состаноци на партиската организација, на кои се расправало за обврзувачкиот откуп на житото и месото и кога требало да бидат разобличени како воени богаташи Коста и Коле Цареви и Мице Ромбев, по завршувањето на состанокот, попот Методија побарал средба со Гога во четири очи. На неа прво изразил благодарност што тој му помогнал да го сметаат за чесен човек, но во исто време ја изразил и својата голема резерва кон чинот на неговото вклучување во Партијата. „Свештеничката идеологија е неспоива со комунизмот“, му рекол на Гога, и додал дека натаму не треба да смета на него и на Крсте, кои се вратиле во своите попски мантии. Сепак, попот Крсте продолжил да работи како книговодител, прво во селската задруга, а потоа и во рибарското претпријатие, откаде што заминал во пензија.



КАДРИТЕ КАКО ЛИМИТИРАЧКИ ФАКТОР НА РАЗВОЈОТ

Ќако по непишано правило, Гога Печенковски бил главниот адут на партијата, особено за замената на кадрите што биле пред пензија, без енергија за работа. Тој кеџ му паднал и во село Џарев Двор каде што ја извршувал целата работа во општината за сметка на претседателот кој бил стар и чекал пензија. Вакви општини биле формирани и во селата Јанкоец и Љубојно. Ресен имал статус на околиски центар. Преспа минувала низ една динамична фаза на промени, како во системот, така и во односите меѓу луѓето. Многу работи од животот и традицијата се нашле на удар. Гога бил во нивното средиште, бидејќи некои од тие промени и тој ги иницирал, како на пример, Законот за симнување на фереџето кај муслиманските жени. Таа година добил анонимно писмо, адресирано до него. Некој го оставил кај берберот кој требало да му го даде. Но тој, наместо нему, писмото му го дал на претседателот. А овој, пак, кога видел што пишува во него, го однел во УДБА во Ресен. Во него некој реагирал дека Гога ги малтретирал луѓето со законите.

По овој повод бил закажан состанок на кој биле повикани угледни луѓе, меѓу кои и Ване Нечовски, секретар на ОК на КПМ, Панде Толевски, претседател на Собранието, шефовите на полицијата и на УДБА и други. Дневен ред на состанокот била информацијата во

врска со Законот за симнување на зарот и ферецето кај муслиманките. На месниот оца и на курирот им било речено тие први да ги донесат своите жени одбулени. Оцата, меѓутоа, се спротивставил тоа да важи само за него, па бил прифатен предлогот попладнето да ги повикаат сите мажи муслимани да дојдат со своите жени во Собранието. На повикот се одзвале сите, но прв ја донел својата жена курирот. Таа била млада и убава. Кога Гога ѝ го симнал зарот и ферецето, таа му упатила ведра насмевка, што било знак дека не само што го одобрува, туку и го прифаќа овој чин.

На крајот од годината, по барање на селаните, Гога дошол за управник на СРЗ во Долно Перово. Тие не биле задоволни од дотогашниот управник Христо Пеџуловски и во знак на револт побарале од околиските власти да им го дадат Печенковски, како искусен кадар. Тоа и се случило и Гога во задругата останал една година, кога од Општинскиот комитет бил предложен да оди во Земјоделското училиште, во кое била формирана кадровска паралелка. Тој предлогот го прифатил, но неговите селани не сакале ни да чујат за тоа. Упорно барале Гога и натаму да остане во задругата.

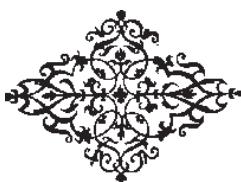
Тогаш купил радио на батерија. Го ставил на прозорецот од северната страна на куќата за да можат селаните да ја следат програмата, односно вестите, музичките, драмските и другите програми. На 2 мај 1951 година му се родила третата ќерка Елисавета, иако очекувал син, по првите две ќерки, што веќе ги имал. Но, се помирил со тој факт бидејќи секоја ражба носи радост во куќата. Таа година донеле и струја во селото преку електромотор, кој селаните го палеле навечер, а го гаселе наутро. Таква струја на мотор имало уште во Царев Двор, заради што во двете села биле поставени бандери одично дабово дрво.

Како управник на СРЗ Печенковски имал 25 трудини денови, за кои добивал по 150 динари дневно или 3750 месечно. На први февруари 1952 година ја подготвил и предал завршната сметка на задругата, а потоа бил избран нов управник.

„Во бракот со Славка веќе имав три ќерки, а претходната година изградив нова куќа во Долно Петрово, на местото на старата што ја урнав. Со тоа ги заокружив моите службени и приватни активности во родното село и се најдов пред нов избор: упис на Земјоделското училиште во Битола. Пред да ја донесам оваа одлука, како и во сите слични ситуации пред тоа, и овојпат побараав согласност од мајка ми. Таа ми одговори дека кон мене направила две крупни грешки. Еднаш во 1931 година кога требаше да одам во Белград да го продолжам образоването на предлог на мојот учител, а таа не ми го дозволи тоа. И вторпат, во 1941 година кога требаше да се активирам во НОБ, со интервенцијата кај блискиот роднина, ме спречи во таа намера. „По третпат нема да направам таква грешка – ми рече мајка ми, честитајќи ми го новото училиште“, рассказал Гога.

Тогаш било извршено и вселувањето во новата куќа, која останала без надворешната врата, поради финансиски проблеми. Но, со уписот во Земјоделското училиште од Советот за просвета на НРМ добил стипендија во висина на плата од 7000 динари, кои заедно со примената плата од ЦК на КПМ од претходните месеци, како и детскиот додаток од 750 динари што почнал да го прима за секое дете, материјалната положба на семејството Печенковски осетно се подобрila. Прва работа за која се зафатил тогаш била влезната врата од куќата и набавката на нов кревет од Битола, со кој бил заменет дрвениот и сламарицата. Со тоа, очигледно се подобрил квалитетот на животот во новиот домашен амбиент.

Пролетта 1954 година Гога го завршил Нижото земјоделско училиште со одличен успех. Како добри ученици, тој и уште двајца негови другари (Доне од с. Ерцелија, Светиниколско и Миле од Прилеп) побарале од ЦК на КПМ нивната паралелка да го продолжи средното образование. По некое време, училиштето го посетил Крсте Црвенковски, секретар на ЦК, кој на лице место се запознал со проблемот, според кој вонредните постари ученици, како Гога и не-говите 36 другари, покажале многу подобар успех од редовните ученици, и се согласил да им се даде шанса. Потоа, на предлог од ЦК на КПМ, Извршниот совет на НРМ донел одлука ова училиште да прерасне во средно и другата година била отворена нова паралелка со 40 нови ученици.



ВО ЦЕНТАРот НА НАСТАНИТЕ

Во меѓувреме, во 1953 година семејството на Печенковски го снашла несреќа. Татко му на Гога се парализирал, а неговата сопруга се нашла во тешка материјална положба, бидејќи есента, кога се вратил од Битола, останал должен 16000 динари. Но, по завршувањето на сега веќе Средното земјоделско училиште (со положена матура и одличен успех), само по два месеци бил назначен за директор на новоформираната земјоделска аптека. Веднаш потоа бил испратен во Врање, во Србија, на петнаесетдневен семинар за стручно усвршување. Полека, домашната ситуација почнала да се стабилизира.

По враќањето од Врање во аптеката вработил пет нови работници. Биле внесени и повеќе новини во работата на земјоделците, меѓу кои и употребата на заштитни средства. Во почетокот луѓето биле сомнничави, но по извршените демонстрации, а особено по добиените резултати од нивната употреба, интересот за нив покраснал. Производството било зголемено над очекувањата, така што аптеката почнала да врши и откуп на вишоците на земјоделските производи. По некое време, придонесот на аптеката на овој план бил евидентен во унапредувањето на овоштарството и лозарството. Набрзо од Словенија биле набавени нови моторни приколки. Била формирана и група за прскање на овошките и лозјата. Кога луѓето ја почувствувајќи користа од

новата механизација, почнале и со лична набавка на делови од неа, а особено на приколки. Тоа било време кога почнала реорганизацијата на земјоделските за други, кога селаните започнале за себе да подигаат овошни и лозови насади, со што се зголемила обработката на земјата.

Сите овие промени довеле до укинување на за другите во помалите села, а до задржување во поголемите, со изменета функција. Тие ги снабдувале земјоделците со неопходните продукти, нудејќи им и конкретни услуги, било со механизација или други потреби. За таа цел биле ангажирани и двајца агрономи од Србија, кои во координација со аптеката на Гога, биле упатувани кај оние што бараке ваква помош. Инаку, Печенковски во аптеката обезбедил опрема и стока за која тие биле заинтересирани.

Ваквата динамика на промените во Преспа ја наметнала потребата и од формирање фонд за механизација во Ресен. Со него раководел Јонче Пеџаловски, кој побарал од Гога да се префрли кај него. Тој тоа го прифатил и своето место ѝ го отстапил на Стевка Василевска, од с. Златари, сестра на Наум Василевски – Овчарот, која со него го завршила Средното земјоделско училиште во Битола. Всушност, Гога сакал да ѝ помогне полесно да ја поднесе тешката психичка состојба, во која се нашла поради нервното растројство на нејзиниот брат, висок офицер во ЈНА, кој само што се вратил од специјализација во СССР.

Во пролетта на 1955 година Гога купил еден хектар за лозје. На еден дел од плацот посадил две илјади чокоти. Кога мајка му дознала за тоа, на својот сопруг Андон му обрнала внимание дека според она што го работел нејзиниот син, насекоро ќе се преселат во Ресен. Таа година, со група земјоделски стручњаци, Гога бил на стручна екскурзија во Хрватска, која во

доменот на земјоделството била една од најнапредните републики на тогашна Југославија. Зашто, уште од времето на Австро – Унгарија, државата ги помагала земјоделците, како на пример, во Меѓумурје, кога им давала евтини кредити за изградба на штали, магацини за чување на добиток, за купување на крави и овци итн. Со какво внимание била дочекана делегацијата од Македонија, покажува и приемот што им бил направен во Главниот задружен сојуз, на чие собрание имале чест и да присуствуваат. Од Хрватска продолжиле во Словенија, каде што го посетиле словенечкото приморје и други атрактивни места во оваа и тогаш најразвиена република.

Истата година, со група задругари од Преспа, Гога Печенковски го посетил Саемот во Нови Сад. По извесно време дошло до претставување на овој војводински град во Ресен, што придонело за размена на искуствата меѓу двата града во областа на земјоделството. Набрзо потоа, Ресенската околија се трансформирала во општина, а околиски центар станал Охрид, во кој Гога бил избран за одборник. На први ноември 1955 година се укинал и фондот за финансирање на земјоделството, а Гога станал референт за земјоделство на општината, чиј претседател бил Димитраки Теговски. Повторно биле заедно и повторно имале успешна соработка, за која благодарноста на Гога никогаш не изостанувала. Со изборот за одборник во Околискиот одбор, нему му престанал мандатот во Долно Перово, но затоа станал член на Општинскиот комитет на КПМ во Ресен.

„На 12 март 1956 година почина мојот татко, на 85 – годишна возраст. Беше Илинденец и земаше по 4000 динари пензија, која по смртта му беше укината. Тоа не се одрази на материјалната состојба на нашето семејство, бидејќи мојата плата беше 8800 динари плус

2500 динари детски додаток, што сè заедно беше доволно за нормален живот“, истакнува Гога, додавајќи дека во 1956 година починала и мајка му. Набрзо потоа се вклучил во санацијата на овоштарството и за добра плата работел во Долно Перово, Дрмени и Царев Двор. Таа година, на 20 јули, во Ресен купил плаќ со површина од 2,9 хектари, кој пред тоа бил стара овошна градина. По добрата обработка на земјата и овошките, во првата година заработил 160000 динари од јаболката, а целата парцела ја платил 14000 динари.

Во 1957 година Гога живеел во Долно Перово, во станот на Никола Тановски, баџанак на поранешниот станодавец Ставруш Кочовски. Група граѓани од Ресен, земјоделци, кои работеле во една задруга, како остаток од селската работна задруга „Лазар Колишевски“, го замолиле да прифати да биде нивни директор, бидејќи се нашле во тешка положба, не можејќи да приемат плата. За да преживеат биле принудени да ги сечат старите овошни дрвја и да ги продаваат како огревно дрво, а земјата ја обработувале за производство на лебно жито. Гога им рекол дека нивната понуда ќе ја прифати откако ќе добие согласност од надлежните институции. Не чекајќи, луѓето веднаш отишле кај претседателот на општината за да го замолат за согласност Гога да им биде директор, бидејќи според нивната проценка само тој можел да ја консолидира нивната задруга. Другиот ден тој бил повикан од претседателот кој помислил дека не е задоволен од работата во општината, но кога чул за искрените намери да им помогне на луѓето, се согласил и го прифатил неговиот предлог да формира нова земјоделска задруга, во која ќе влезе и онаа на групата граѓани, но и да отвори нови плантаџи со јabolка.

**ВО СЛУЖБА НА
ДРЖАВАТА**

- СЕЛИДБАТА ОД ДОЛНО ПЕРОВО
- ПАТУВАЊЕТО ВО СТРАНСТВО
- ОД ЕКСПАНЗИЈА ДО РАСПАД
- ВРЕМЕ НА МАНИПУЛАЦИИ

СЕЛИДБАТА ОД ДОЛНО ПЕРОВО

На 8 јули 1957 година, семејството на Гога Печенковски добило уште два члена: близнаците Мише и Илче. На 22 јули тој ја започнал изградбата на новата куќа во Ресен. Неочекувано, имал многу тешкотии во средувањето на работите. Одненадеж се разболеле и близнаците, од кои Илче починал поради проблемите со лекарите, со превозот и низа други перипетии. По несреќата со детето, сепак работите почнале некако да се средуваат. Успеал куќата во Ресен да ја заврши, ја регистрирал задругата и таа почнала успешно да работи. Нејзиното име било „РЕСПЛОД“ (ресенски плод).

„Во март 1958 година се иселив од Долно Перово. Се договорив со мојот братучед Мите Печенковски да ми го даде материјалот со кој сакаше да прави куќа во Перово, а во замена да му ја дадам мојата куќа во селото. Тој се согласи и јас се фрлив на изградба на куќата во Ресен“, продолжува да ја раскажува својата интересна и возбудлива животна историја Гога.. „И набрзо, еден убав пролетен ден, седнавме да ручаме во новата куќа. На мојата жена Славка ѝ реков да го отвори прозорецот, а јас од радост ја симнав капата и ја фрлив во воздух. Џеков дека никогаш повеќе нема да се вратиме во селото, каде минавме бурен и тежок живот, иако го сакав тоа родно огниште. А и денес го сакам“, вели Гога, кој неколку месеци потоа, односно на 17 јули морал да плати казна од 2000 динари затоа што во куќата се вселил без дозвола.

Реорганизираните селски задружи во 1960 година зајакнале. Почнале да се градат првите плантажи со јаболка. Покрај „РЕСПЛОД“, плантажи со јаболка направиле и земјоделските задружи во Царев Двор, Подмочани, Горно Дупени и Земјоделското стопанство „МАКАЗИ“ во Ресен. На сите им било дадено општонародно земјиште, а земја можел да купи и секој друг што можел да плати за тоа. Првата поголема плантажа со јаболка била направена во месноста Орашје, кај Ресен. Програма за неа подготвил Гога и добил кредит од банката. Плантажите што биле подигнати на нерамно земјиште морале да бидат средени. За таа цел била употребена тешка механизација, особено на овој дел каде што минувала реката Большница. Откако теренот бил подготвен, плантажата била оформена. „РЕСПЛОД“ имал плантажа од 150 хектари, а заедно со другите неколку села (Царев Двор, Горна Бела Црква и Горно Дупени) вкупно над 560 хектари.

Во тоа време задругите имале потреба од земјиштето што им било одземено при формирањето. Претседателот на општината побарал од Гога да го отстапи своето земјиште во Долно Перово, а во замена да добие друго во Ресен, што тој со задоволство – прифатил.



ПАТУВАЊА ВО СТРАНСТВО

Ќако една од најголемите земјоделски задруги во Ресен „РЕСПЛОД“ била во центарот на вниманието не само во Македонија, туку и пошироко. Со цел за на-тамошно унапредување на овој витален сектор за секоја економија, била организирана посета на Белград. Во делегацијата бил и Гога Печенковски, како директор на најголемата преспанска задруга. По размената на ис-куствата со Србите, патувањето го продолжиле за Ита-лија. Нивна цел била посетата на Саемот за земјоделски машини во Верона. Патем се задржале во Трст, Падова и Верона, со цел да ги посетат големите плантажи на јаболка. Преку Ценова и Пиза пристигнале и во Рим каде што се задржале два дена. Покрај земјоделските ма-шини, имале можност да ги видат и позначајните кул-турно-историски споменици на оваа земја. Преку Боло-ња, Фиренца и Венеција се вратиле во земјата. Патува-њето на делегацијата траело 14 дена, а тоа на Гога му било и прво патување во странство. Патот бил напорен и за некои од нив, како за агрономот Цветковиќ и Митко од Охрид, дури и фатален, бидејќи по враќањето и двајцата завршиле во болница.

По неколкудневен одмор, Гога почнал со примена-та на искуствата од Италија. Она што го видел во Ве-роне за јаболковите плантажи, веднаш го пренел и кај нас, во преспанските задруги и плантажи. Есента, од 13 до 21 септември 1958 година, Гога се нашол во уште

една делегација на Главниот задружен сојуз на СРМ, овојпат за запознавање со проблемите на сточарството во Србија. Ги посетиле земјоделските комбинати во Белград, Бечеј, Вуковар и Винковци, каде што се запознале со системот на одгледувањето на стоката. Уште едно искуство повеќе, како доказ за грижата што дотогаш се водела за унапредување на земјоделството и сточарството во земјата. Посебно одгледувањето на крави.

Од 10 до 19 мај 1959 година Гога во Скопје посетувал курс за изучување на италијанскиот јазик, бидејќи бил подготвуван да замине на шестмесечна специјализација во Италија. Курсот го завршил со успех, но до специјализацијата не дошло, односно од некои причини таа била одложена за некои други времиња. Гога немал потреба да жали за тоа бидејќи настаните во неговиот живот доаѓале толку брзо што тој немал време ни да размислува за нив. Неполната година потоа, или поточно на 20 март 1960 година, неговата ќерка Драга се омажила за Спасе Лазаревски од Ресен. Свадбата што ја организирале по тој повод, била еден од најголемите убави настани во градот. Направениот трошок бил покриен од продажбата на дел од неговиот имот (800 m^2) на зетот на сестра му, кој решил да гради куќа во Ресен, за сума од 160000 динари, плус неговата директорска плата во „РЕСПЛОД“, која изнесувала 32854 динари, што за тие прилики бил висок износ.

По размената на земјата (од Перово во Ресен) Печенковски формирал овошна градина со 146 стебла, која во наредните две години ја проширил со уште две парцели, со што бројот на стеблата го зголемил на 415, кои по темелната обработка, за некоја година му обезбедиле богат род што му донел добар приход. Тоа му помогнало да ја доврши куќата на два ката во Ресен, во која живее и денес со својата сопруга Славка, витални какви што

ги дал Господ, полни со живот и спомени за кои раскажуваат со задоволство и возбуда.

Во 1961 година, во договор со сопругата, ископал брвеник (бунар) во кој се појавила обилна вода што овозможила наводнување на овошните насади, а со тоа и зголемување на родот на овошките и нов приход за довршување на интериерот на куќата. Во исто време, како порачани дошле и наградите од по 20000 или вкупно 40000 динари од ЦК на СКМ и од „Агроснабдител“, за придонесот што го дал во унапредувањето на задругарството и овоштарството во Преспа. Со тоа сиромаштијата кренала раце од неговото семејство, кое почнало да живее подобар живот.

Во 1962 година „РЕСПЛОД“ добро зајакнал, така што директорската плата достигнала до 37000 динари. Овој успех кај Печенковци бил крунисан со раѓањето на првата внука од најстарата ќерка, која го добила името Мимоза. Освен тоа, на крајот на годината во „РЕСПЛОД“, покрај платата, вработените земале и вишок од 52697 динари, што не било мала работа за големото семејство.

Во наредните години задругата, на чие чело бил Гога, веќе била комплетирана со кадри, главно со средно и пониско образование. Успехот во нејзината работа не бил само негов, туку и на луѓето со кои работел. Слогата и разбирањето во работата биле пресуден фактор за-другата стабилно да работи, без загуби. Не помалку за-служна била и раководната структура, во која освен Гога, како директор, биле и Круме Јовановски, како комерцијален директор, Сотир Кулум, како финансиски директор, Тоде Наставски, како шеф на сметководството и земјоделските техничари Томе Бузлевски и Тодор Шупалков.

Колку што успесите во работата ѝ донеле афирмација на задругата, толку и биле повод за некои недоразбирања со поединци, кои незадоволни од статусот

или од платата, почнале да роварат во колективот и да се служат со кодошлаци во полицијата. Бидејќи во тоа време повеќе ѝ се веруваше на „работничката класа“ отколку на раководната бирократија, некои од поткајувањата кај органите на прогонот биле причина и за покренување на кривични пријави. Но, авторитетот на Гога и неговите разговори со луѓето од МВР, довеле до смирување на тензиите и не само до повлекување на пријавите против него, туку и до поддршка да продолжи со работата на истите принципи како дотогаш.



ОД ЕКСПАНЗИЈА ДО РАСПАД

Подемот на „РЕСПЛОД“ како да им пречел на некои политички кадри во општината, па почнале со интриги дека пропаѓањето на некои фирмии било предизвикано од интеграционите процеси, а не од лошиот избор на кадрите. „Како резултат на таквата погрешна политика, спасот на фабриката за конзерви во Ресен, која се најде во стечај, некој го побарал во интеграцијата со нашата задруга“, вели Гога, додавајќи дека таквиот предлог од негова страна бил целосно отфрлен на седница на Општинското собрание. „Така, ‘Преспанка’ беше ставена под принудна управа, а Круме Јовановски, мојот комерцијален директор, назначен за принуден управник, иако „РЕСПЛОД“ три години инвестираше во неговото стручно оспособување. Оваа вест ја добив од него, откако бил именуван на оваа функција од Собранието на општината“. „Тоа е твоја работа“, му реков и го ослободив од Задругата. Но, по една година Круме се ‘нацрта’ повторно пред мене, со молба да го вратам на старата работа, бидејќи ‘таму немал перспектива’. Без да му замерам, му допуштив да се врати во задругата. Истото го направи и брат му кој побара да го ослободам од работа за да се исели во Америка, за по една година да се врати во Ресен, а со тоа и во „РЕСПЛОД“. Го распоредив за бригадир – раководител на овошен насад“, нагласува Гога денес, сеќавајќи се на тие денови.

Во текот на неговото раководство со задругата, примил голем број работници кои работеле на насадите,

но и во новоотворените продавници. Со над 100 сезонски работници, покрај оние во редовен работен однос, ресенските лозја биле збогатени со нови асортимани, а сточарството прошириено со нови грла крави. За таа цел, Гога со неколку соработници бил во Словенија на саем, од каде што донеле крави молзници од расата монтопонка, за неговата и за задругата во Царев Двор. Ги уредиле шталите изградени порано за задругата „Лазар Колишевски“, горните за сточарство, а долните за откупот и механизацијата. Отвориле и млекарница со млечен ресторан. За првпат тогаш започнало снабдувањето на граѓаните со млеко по нивните домови.

Експанзијата продолжила со прифаќањето обврска за изградба на фабрика за производство на линолеум, заради што бил обезбеден плаќ во ресенските лозја, на кој се произведувале феферони и корнишони како нови производи, а за потребите на сточарството пченка за силажа. Воведено било и производството на сточен грашок, од кој многу приватни производители, меѓу кои бил и Гога, заработиле добри пари, со лесна работа. Врз реализацијата на сите овие зафати во рамките на задругата, биле вклучени сите 260 редовни и околу 100 сезонски работници, претежно жени. Освен тоа, фирмата откупувала сè што ќе произведе и другите, а семето го пласирала во Војводина за добри пари.

Иако производството на зеленото ѓубре и на грашокот се покажало како рентабилно, за жал, со напуштањето на задругарството, тоа било сосема запоставено. Отпаднала и изградбата на фабrikата за производство на линолеум, од причини што овој производ на пазарот во тоа време не бил конкурентен. Тоа било констатирано за време на посетата на Ресен на високите републички функционери Александар Грличков и Асен Симитчиев, претседател на Извршниот совет на СРМ.

Во посета на Преспа во тоа време доаѓале и високи странски претставници, како што бил генералниот секретар на КП на Австрија и други.

На 8 септември 1964 година се одржал проширен состанок во општината со голем број стручњаци од Скопје и Ресен. Се расправало за формирање земјоделски комбинат, со задача да реализира проект за подигање две илјади хектари плантажи со јаболка. За таа цел, од 21 до 29 октомври истата година, во Австрија и Германија заминала група стручњаци, меѓу кои бил и Гога Печенковски. Во овие земји тие ги посетиле локалитетите на кои се произведувала опрема за производство на вино, сокови и други производи, а и пазарите на кои се запознале со системот на дистрибуцијата на прехранбените производи. Патем не ги заобиколиле ни познатите културно-историски споменици, какви што се дворецот на Марија Терезија, дворецот на војсководецот Еugen во Горни Балведор, логорот Даахау и други познати места. На враќање го посетиле Птуј, познат по големиот вински подрум и преку Белград се вратиле дома.

Само што закрепнал во почетокот на 1965 година „РЕСПЛОД“ и навлегол во развиени кооперативни односи, со бројни награди и признанија за постигнатите резултати, особено во овоштарството, некој лансирал идеја во Преспа да се формира нов земјоделски комбинат во кој би влегле сите селски земјоделски задруги. Со тоа, истовремено, била лансирана и веста дека Гога Печенковски се противел на вклучувањето високообразовни кадри во овие процеси во земјоделството, со цел да биде обвинет и дискредитиран како човек кој ги кочи новите промени. Иако во неговата задруга веќе работеле двајца високообразовани инженери, какви што биле Крсте Симовски и Блаже Наумовски.

ВРЕМЕ НА МАНИПУЛАЦИИ

Ваквата политика на партиските лидери не била спроведувана за да се направи нешто подобро и поуспешно, туку за да се задоволат нечии амбиции или да се закамуфлираат некои самоволија на поединци од овој ешалон, каков што беше директорот на одморалиштето во Отешево. Под притисок и со измама, Гога и неговите се согласиле да ѝ се помогне на општината со тоа што ќе има голем комбинат, какви што во тоа време беа во мода. Тој бил формиран на први февруари 1955 година, со спојување на ЗЗ „РЕСПЛОД“, на земјоделските задруги од селата Царев Двор, Долно Перово, Горно Дупени, Подмочани и ЗЗ „Макази“ од Ресен. Но, оваа вештачка творба наречена Земјоделски комбинат „Преспанско јаболко“, чиј директор станал Петре Сасајков од одморалиштето Отешево, набрзо пропаднала, така што не успеал да ја спаси ни комерцијалистот на Гога, од кого побарале помош.

За утеша на Гога Печенковски, од Општинското собрание (кога претседател бил Ѓорѓи Прцоловски) му предложиле да биде директор на Водната заедница. И овој предлог бил дел од политичките игри, бидејќи наместо Гога, тоа директорско место го добил неговиот сосед Љубе Стојановски. Кога сите раководни места во општината веќе биле пополнети по клановска линија, Печенковски бил поставен за директор на неформирана служба, наречена некаква кооперација, која никогаш не

профункционирала. Очигледно изигран, се повлекол од тој круг и конкурирал за директор на Рибарското стопанство, кое за тоа раководно место распишало конкурс. Како познат стопанственик, Гога бил избран за директор, наспроти кандидатурата на двајца агрономи, кои имале предност, па конкурсот бил обжален и поништен и Гога пак останал без работа. Сепак, по низа перипетии, успеал да се вработи во ЗЗ „Кисела Вода“, како комерцијален раководител.

Но, и на ова работно место се појавиле притисоци, главно од оние што се плашеле од способностите на Печенковски, да не загрози некое работно место, а особено директорското. Кога тоа го насетил, самиот повлекол решавачки потег: формирал сопствена земјоделска задруга „Делишес“, која за две години постигнала завидни резултати. Но, пак се замешала политиката, која извршила притисок за интеграција на „Делишес“ со комбинатот „Преспанско јаболко“. Така, двете задруги се споиле, а генерален директор станал Блаже Наумовски, инженер, стипендист на „РЕСПЛОД“ од Ресен, а за комерцијален директор бил назначен Гога. Тоа било во 1979 година, кога и заминал во пензија.

„Секој проект во економијата може да биде успешен ако за него добро се размисли и ако се проучат сите аспекти битни за неговата реализација. Во тоа не помага ни функцијата, ни политичката позиција, ни пријателските врски“, тоа е резонот на Гога. „Работата тогаш, а денес бизнисот, зависеле и зависат од способноста на оној кој ги покренува и кој ја научил формулата на успехот“. Тој тоа и практично го докажал низ ангажманите што му биле доверени или кои самиот си ги наиметнувал. Зошто Рибарската задруга во услови на планско стопанство имала успех? Одговорот е јасен: затоа што Гога ги применил законитостите на пазарната економија. Пример: ако успехот на рибарите е во

количеството на уловената риба, успехот на другите во задругата ќе биде во обемот на прометот. Овој принцип на работа на сите во задругата им донел голем профит, но и кавги, кој повеќе да при-граби од него, што на kraјот завршува со цех што го плаќал директорот.

„Од друга страна, на луѓето во селата никој не можел да им помогне ако самите не си помогнат, ако не се организираат“ – бил резонот на Печенковски. Задругарството му станало фах во кој бил најкомпетентен и најавторитетен и затоа се чувствуval како на својот омилен терен. Потврда за тоа нашол во искуствата на задругарите во другите републики на поранешна Југославија: во Србија, Хрватска и Словенија. Но, за разлика од кај нас, таму задругарите ги помагала државата и банките со поволни кредити, без диригирање од политиката и нејзините мокници, како што тоа било кај нас, во Македонија, односно во Преспа. Затоа тие и го уништиле задругарството, мислејќи дека ако земјоделската задруга се прекрсти во комбинат – автоматски ќе дојде успехот. „За жал, таа еуфорија трае и денес, бидејќи политиката е вовлечена во сите пори на животот“, вели Гога.



СЕМЕЙНИ КООРДИНАТИ

- ДЕКАДА НА СЕМЕЈНИ ПРОМЕНИ
- ДИНАМИЧНИ ПЕНЗИОНЕРСКИ ДЕНОВИ
- ПРЕСТОЈОТ ВО АМЕРИКА
- РАДОСНИ И ТАЖНИ НАСТАНИ
- СОСТОЈБИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА

ДЕКАДА НА СЕМЕЈНИ ПРОМЕНИ

Мojот соговорник Гога Печенковски е еден од ретките преспанци кој во својот дневник ги забележал сите поважни настани во Ресен и Преспа, без оглед во која област се случувале, во политиката, во економијата, во животот на луѓето или во природата. Така, тој бележи дека во пролетта на 1965 година водата на езерото се подигнала за 2,8 метри и го достигнала нивото што го имала во 1941 година. Причината за тоа биле големите врнежи, поплавите и другите климатски промени. Во таа година се случила и голема девалвација на динарот во државата. Тој ја загубил стабилноста и довел до рапиден скок на цените на пазарот. Народот се грабал за шеќер, брашно, масло и за други неопходни продукти.

Токму во тоа време Гога заминал за Италија, во Трст и во Венеција, да набави златен накит и постелнина за своите ќерки кои не биле мажени. Освен тоа родот на јаболката бил голем, што условило и голем извоз на странските пазари. Како вештак за оваа материја, Гога давал стручно мислење за квалитетот на јаболката, од кои извесна количина пролетта била увезена од Грција. Ќерката Милица го завршила Средното трговско училиште во Прилеп, а потоа се вработила во Битола. А најмалата ќерка го завршила Дактилографското училиште и седела дома, без работа. Тоа лето од Америка дошол Ѓорѓи Ѓорѓиевски со цел да се ожени во родниот крај. Случајно ја запознал ќерка му Елица на некоја

игранка, љубовта се родила на прв поглед. По некој ден таа го довела идниот сопруг дома и побарала од родители дозвола да се омажи за него и да живее во Америка. Холивуд ѝ бил постојано во главата како град на филмскиот гламур, но не знаела дека тој се наоѓа во Лос Анџелес, каде живеел и работел Ѓорѓи. Кога тоа го слушнала од него ѝ се завртел паметот, пресреќна дека наскоро ќе го види тоа светско чудо каде се прават филмови.

Постарата ќерка на Гога сè уште не била омажена и Славка, мајката на Елица, ја предупредила на тој факт, односно да не брза со мажачката, додека тоа не го направи постарата сестра. Но, уште не стивнат семејниот спор, Елица со момчето побегнала во Битола, отишла бегалка за Гога (Ѓорѓи) Ѓорѓиевски. Како еманципиран и светски човек, Гога Печенковски на тоа не реагирал толку остро, како неговата сопруга Славка, и се обидел да ја исправи работата. Ја поканил својата ќерка и идниот зет да дојдат во нивниот дом и домаќински да поразговараат за проблемот. Тоа ѝ се случило, а на средбата дошла и Милица, постарата ќерка, која, исто така, покажала разбирање за постапката на својата помала сестра, бидејќи и таа имала момче со кое планирала да се омажи. По некое време, Ѓорѓи и Елица заминале за Америка, а Милица се омажила за Круме од Битола.

Во својата ретроспекција на настаните, Гога не го заборавил и настанот од 19 септември 1969 година, кога како комерцијален директор во ЗЗ „Кисела Вода“ заедно со директорот и Ѓорѓи Прцуловски, претседател на општината, тргнале на пат за Белград, со автомобил „волво“. Кај Параќин, во Србија, се судриле со автомобилот на некој пијан возач, кој се претставил како капетан на бродот со кој патувал Тито по светот. Во судирот сите биле повредени, заради што морале да бидат

префрлени во болницата во Ќуприја, каде што останале 15 дена на лекарски третман.

Ќерката Драга и зетот Спасе биле испратени во Загреб, на работа во претставништвото на „Агроплод“ од Ресен, кое било формирано пред извесно време. Таму купиле куќа за 70000 динари, на улицата „Трета Андреловечка“ број 1. По војната во Хрватска, по распадот на Југославија, се вратиле од Загреб, откаде што нивната ќерка Мимоза, со нејзиното момче, побегнале во Америка, каде што сè уште се наоѓаат. Оваа година Славка отишла да ги посети во Лос Анџелес. За тоа време Гога бил на штандот на „Агроплод“ во Скопје, кога добил вест дека мора да отпатува итно во Загреб, бидејќи детето на неговата ќерка Драга било многу болно. По тој повод се вратила и Славка од Америка, но, за жал, детето починало. На Елица и Гога во Америка им се родиле две ќерки, првата Ангелина, на 24 август 1970 година, а втората, Џенифер, на 12 октомври 1975 година.

Во почетокот на 1989 година во хотелот „Китка“ во Ресен се одржал натпревар за избор на преспанска убавица. Титулата ја однела внуката Мимоза Лазаревска, која од Загреб била дојдена на одмор во Ресен. Десет години подоцна Гога Печенковски ја завршил својата работна кариера, заминувајќи на заслужен одмор, со пензија од 5380 динари. Во неговиот богат животен и работен век, тој не само што ја преживеал Втората светска војна, туку бил и активен учесник во неа, како што ги преживеа и последните балкански војни, предизвикани со распадот на СФР Југославија. А и оваа последната македонска војна, предизвикана од албанскиот експанзионизам и тероризам, спонзорирана и од некои надворешни фактори.

ДИНАМИЧНИ ПЕНЗИОНЕРСКИ ДЕНОВИ

3 а работник par ekselans, каков што бил Гога Печенковски цели 40 години, не важи правилото „лежи лебу да те јадам“, туку неговата трансформација во нова работна шема, поврзана со потребите и интересите на семејството. Сега веќе главна преокупација му стана овошната градина, со користењето на сопствената механизација, полевањето и режењето на овошките. Од квилитетот на ваквиот негов ангажман зависи приходот од јаболката, а со тоа и обемот на профитот. Затоа Гога контактирал со деловните луѓе со кои порано работел на пласманот на овој атрактивен ресенски производ. Преку нив годишно продава преку 60 тони јаболка.

Ефектите од ваквата работа биле брзо видливи. Во крајот на 1980 година, на синот му купил нов автомобил „застава 101“, како новогодишен подарок, а тој го задржал стариот, но добро одржување автомобил. На 16 август 1981 година, неговите од Америка и од Ресен присуствувале на свадбата на внуката Мимоза во Загреб. Венчавката била во Православна црква, а веселбата во Домот на ЈНА. По спектакуларната прослава на свадбата, сите се вратиле во Ресен, убаво да се одморат, а особено неговите Американци.

На 25 октомври 1982 година Гога во куќата монтискал парно греенje на дрва, кое ги затоплува сите простории во куќата.

Во 1983 година во Претор изградил викендичка на два кати со средства на зетот Ѓорѓи и ќерката Елица, кои секоја година доаѓаат на одмор во неа. Еден дел од летото таму престојува и Гога со сопругата Славка.

ПРЕСТОЈОТ ВО АМЕРИКА

Кога синот Мише бил војник во Књажевац, Србија, Гога и Славка заминале на гости во Америка. Патувале од Белград, преку Њујорк до Лос Анџелес. Дочекот од ќерката и зетот, но и од многу други Македонци што живеат таму, бил топол и срдечен. На ова патување преку океанот, тие ја повеле и нивната ќерка Милица, која се развела од сопругот во Битола. Таму се омажила и останала да живее во Лос Анџелес. Во таа прилика, освен Мише, поради војската, целото семејство на Гога Печенковски било во Америка.

Нивниот престој во САД траел 45 дена, колку што им биле потребни да се запознаат со некои знаменистости на Америка и симболи на Лос Анџелес. Покрај Холивуд, центарот на филмската индустрија, Печенковци го посетиле и разгледале Дизниленд, во кој секоја авантюра со неговите изуми, предизвикува шок. Гога и го доживеал, кога се качил на вертикалниот воз од кој се гледало созвездието. Не помалку возбудлива била и посетата на Лас Вегас, градот на комарот, кој дење спие, а ноќе работи, пливајќи во раскошните неонски светла на големите казина и на познатите хотели и ресторани. Во неговата близина се наоѓаат најголемите хидроцентрали на реката Колорадо, чија брана на Големото Езеро се протега во три држави: Калифорнија, Невада и Аризона.

Турнејата на Гога и Славка не ја заобиколила ни Пасадена, градот во кој се наоѓа најголемиот фудбалски

стадион, но за нив најважен по тоа што во него живее нивната ќерка Милица со семејството. Тука се наоѓа и еден од најголемите аеродроми во САД, каде што работел и зетот Гога. По разгледувањето на Ескондидо и Сан Диего, заминале во Мексико. Освен средбите со роднините на зетот, тие се сретнале и со нивниот стар пријател од Долно Перово, Илија Наумовски и со други ресенчани во Калифорнија. Најголем впечаток во Лас Вегас на Гога му оставил монументалниот хотел „Палас Цезар“, кој по враќањето во Македонија, на телевизија видел, дека Американците го рушат со цел да изградат поголем. „Кога одевме за Калифорнија носевме зимска облека, а таму не облековме ништо повеќе од летните алишта“, вели Гога.

Кога се вратиле во Ресен, првата работа за која се фатил Гога била барањето купувачи за неговите јаболка, но и средувањето на овошната градина. Есента имало големи врнежи, кои предизвикале поплави во повеќе села, меѓу кои и во Долно Перово. И во Ресен се излеала големата река. Поради честата инфлација, таа година биле зголемени пензиите, а во Чернобил дошло до голема хаварија на атомската централа, која со ослободената радијација предизвикала голема вознемиреност во Европа и на Балканот, а голема трагедија во Украина.



РАДОСНИ И ТАЖНИ НАСТАНИ

На 27 мај 1984 година Мише Печенковски дипломирал на Правниот факултет во Битола. Тоа бил голем настан и голема радост, зашто тој прв во семејството се здобил со високо образование. Прославата на овој голем датум била одржана во летото, кога целото семејство се собрало во Ресен да го поздрави успехот на својот единствен машки член на потесното семејство на Гога и Славка Печенковски. Со тоа славјата продолжиле да се редат. Во август Мише и Сузе се регистрирале, а свадбата била во хотелот „Југославија“ во Отешево. Гога со сватот Душан поканиле преку 500 гости, а дошли многу повеќе. Веселбата исполнета со музика и игри траела цела ноќ. Таа свадба се разликувала и по нешто друго: била прва свадба одржана во ресторан, зашто дотогаш традицијата била свадбите да се одржуваат во домашен амбиент, со сите перипетии ако времето не се погодело, односно ако врнел дожд. Освен тоа, тогаш подароците се носеле дома, а сега заместо подароци, гостите на младоженците им давале пликови со пари, на кои го пишувале своето име, да се види кој е колкав ербап. Невестата Сузе била пресреќна, а Гога уште повеќе, бидејќи по свадбата му се зголемила и пензијата за 12%.

Есента Мише заминал за Загреб, придружуван од зетот Спасе, со цел да купи автомобил. „Реното“ што го набавил било добро сочувано, така што долго го

возел. Потоа му го продал на зетот Гога, кога ќе дојдел на одмор во Преспа да имал свој автомобил на расположување. „Реното“ и денес е во возна состојба. По две години, на 21 јуни 1986 година, Сузе родила син, првото машко внуче. Го крстиле Горан и сите биле радосни, а особено дедото Гога, бидејќи со тоа на некој начин била изменета традицијата прво да се раѓаат женски, а последното дете во семејството Печенковци да биде машко. По четири години, во септември 1992 година, дошло второто дете, овојпат женско, кое го крстиле Анита. Радоста била зголемена и со првата земјоделска пензија на бабата Славка, навистина мала, но до-брдојдена.

Во животот човекот доживува и убави и лоши нешта и добро би било ако преовладуваат подобрите случувања, како кај Гога Печенковски. Но, за жал, и тој минал едно тешко премрежје предизвикано со паѓањето од црешовото дрво во бавчата на ќерка му Драга. Богатиот род го измамил, независно од годините, да се искачи на црешата, од која се лизнал и тешко се повредил. Ова „задоволство“ го чинело 150 дена лежење во кревет, до ревитализацијата на повредените пршлени од јребетниот столб. Но, од лошо има и полошо. Тоа е кобната 1990 година, кога започна распаѓањето на бившата СФРЈ. На 14 Конгрес на СКЈ, со кој претседаваше Милан Панчевски, дојде до судир помеѓу делегацијата на Србија и на Словенија, која демонстративно го напушти Конгресот. Филмот на настаните што уследија е познат: почнаа воените судири, прво во Словенија, па во Хрватска, а потоа најстрашниот, во Босна и Херцеговина. Почнаа повлекувањето на ЈНА од Македонија, без ризик од конфликт. На 8 септември 1991 година се одржа референдумот на кој Република Македонија е прогласена за самостојна, суверена и независна држава.

Во тоа време Преспа ја зафати суша. Нивото на езерото се спушти до степен кој овозможуваше одење по трската од Сархон до Асамати. Во наредните години езерото се повлече под Долно Перово цели два километри. Селаните почнале да ја ораат земјата и да садат земјоделски култури. Во земјата се воведе повеќепартички систем. На првите демократски избори беше избрано Собрание и Влада на Република Македонија, независно судство, Уставен суд и сите други институции на една правна и демократска држава. Првата експертска влада ја предводеше академикот Никола Кљусев, а за шеф на државата беше избран Киро Глигоров. Како национална валута беше воведен денарот. За Европа Македонија претставуваше оаза на мирот и стабилноста на Балканот.



СОСТОЈБИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА

3 а првпат во Македонската влада влегоа и Албанците, кои веднаш ја започнаа својата измислена приказна за поголеми права, иако ги уживаа сите привилегии на рамноправни граѓани на Македонија. Влегоа со пратеници во Парламентот, со министри во Владата, со амбасадори, со директори на јавни претпријатија, со свои основни и средни училишта, со свој театар, со своја издавачка дејност, радио и ТВ програми, весници итн. Со еден збор, Албанците за првпат во 50-годишната историја на СРЈ, ги добија сите права, не на малцинство, туку на народ. Но, тие не беа задоволни со тоа, сакаа и своја држава во Македонија. Битката за неа ја почнаа со пушка во рака во 2000 година, кога во договор со Али Ахмети македонските Албанци, пред сè оние во Владата, со помош на македонскиот дел од неа, ја дестабилизираа земјата и го нарушија нејзиниот територијален интегритет, со окупација на нејзиниот северозападен дел, од Куманово до Тетово.

Иронијата да биде поголема, оние што нè прогласија за оаза на мирот, прво ја осудија агресијата, а потоа одеднаш застанаа на страната на Албанците, поддржувајќи ги нивните националистички апетити. Вршејќи страoten притисок врз легалните органи на земјата, издејствуваа промена на македонскиот Устав прогласувајќи ја Македонија за мултиетничка држава, каква што нема никаде во светот. Со потпишувањето на Рамков-

ниот договор во Охрид подготвен и наметнат од странците, запечатена е судбината на Македонија. Дали македонскиот народ е свесен што го снајде и што го чека, ќе покаже изборот на новата влада. Ако знае, не само да ја зачува државата, туку и економски да ја консолидира, а потоа и вклучи во Европската унија, ќе зависи дали ќе се извлечеме од оваа криза. Зашто наместо да се смирува таа е кревка и сè уште трае, предизвикувајќи чудење и револт кај странските фактори: НАТО, ЕУ и ОБСЕ. Нивните изјави во последно време се насочени кон вербална осуда на она што се случува во Западна Македонија, а македонската власт освен воздржаност, не презема ништо конкретно, веројатно, чекајќи странците да ни ги решат овие проблеми.

Во своите поодминати 82 години, Гога Печенковски нема дилема во изборот дали да му се препушти на пасивниот пензионерски живот или да продолжи со своите работни активности околу имотот. Работата е негова вечна определба од која никогаш нема да се откаже, зашто од неа зависи и физичкиот и менталниот опстанок на човекот. А во животот сè е можно, несреќите и болестите се дел од него, но тој мора успешно да ги совладува, концентрирајќи го своето внимание и својата енергија на оние активности кои го збогатуваат неговиот живот и го чинат среќен. Освен работата, кај Гога тоа се книгите, добрата литература од која може да научи нови работи, зашто човекот во целиот свој живот постојано учи, не само како да се заработка пари, туку и како да се зачува здравјето и семејството.

Гога Печенковски не отстапува од синтагмата дека само оној што го сака своето семејство, може да ја сака и својата земја – Република Македонија.

**Родословието
на Гога
Печенковски**

КОРЕННИ НА ФАМИЛИИТЕ ПЕЧЕНКОВСКИ

Иван со синови

Насте со синови

Андон фам. Илија фам. Ефтим фам. Мире фам.
к. Коца 1902 к. Вангелија 1907 с. Боре 1901
с. Никола 1909
к. Влоринка 1905 к. Љуба 1918 с. Крсте 1907 с. Мите 1912
к. Вана 1908 с. Крсте 1915 с. Славе 1910
к. Спасија 1911 к. Тодорка 1920
к. Панда 1917
с. Ѓорѓи (Гога) 1920

Ставре со синови

1869 е фамилија Андон и Софија (Коца – 1973)

ф. Коца и Сотир	ф. Влорина и Јонче	ф. Вана и Кире
с. Мите со Јорда	к. Зора со Милан	к. Дана со Владо
к. Дана со Стојан		к. Бона со Никола
к. Цвета со Богоја		с. Ѓорче со Веса
ф. Спасија и Милан	ф. Панда и Раде	ф. Гога и Славка
с. Таше со Зорка	к. Невена со Аце	к. Драгица со Спасе
с. Ицо со Уранија		к. Милица со Круме
с. Тоде со Моника		с. Мише со Сузана

1920 Фамилија Ѓорѓи и Славка 1922

к. Драга со Спасе	Милица со Круме	Елица со Ѓорѓи
Мише со Сузана		
к. Миме со Драган		Ангелина
Горан		
с. Александар	Џенифер	Анита

Фамилии од правнуци

Од Мимоза	Од Ангелина
к. Александра	с. Даниел
с. Деан	с. Ѓорѓи

Славе Николовски – Катин е роден во Преспа, а на македонската и на меѓународната културна и научна јавност ѝ е познат по бројни публицистички и научни трудови. Тие се посветени, главно, на животот на Македонците во светот, но и на низа други аспекти поврзани со дијаспората, како и со културата, литературата, јазикот, религијата, науката, историјата...

Во неговиот творечки опус посебно внимание заслужуваат книгите: **Македонците во САД и во Канада** (на македонски и английски), **Придонесот на Македонија во светската цивилизација, Македонски холокауст, Македонски вознес, Печалбарски копнеж, Во Австралија како дома, Македонскиот иселенички печат, Македонските православни цркви во Австралија, Канада и САД, Македонски иселенички паноптикум, Иселенички поетски хоризонти**, делата за **Атанас Близнаков, Андреа Бранов** и семејството **Јановски** (на македонски и английски).

Тој е познат со преводите на романот **Александар Македонски** (од английски на македонски) од Урлих Вилкен, потоа **Странците за Македонците и Македонија и Монографијата за селото Неволјани – Леринско** (од македонски на английски).

Славе Катин е добитник на голем број награди и признанија, меѓу кои, на престижната награда „**Крсте П. Мисирков**“ на Здружението на новинарите на Македонија од областа на журналистиката.

СОДРЖИНА

ЗАРОБЕНИК НА ТРУДОТ	5
РОДНИОТ КРАЈ	7
МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНите КОРЕНИ	9
ИЗВОРИТЕ НА СЛАВЈАНСКАТА ПИСМЕНОСТ	11
ПРЕСПАНСКА ИСТОРИСКА РАЗГЛЕДНИЦА	14
РЕСЕНСКИ КООРДИНАТИ	18
ПРЕСПАНСКИ КАЛЕИДОСКОП	22
СЕМЕЈНИТЕ ПОТОМЦИ	27
СЕМЕЈНОТО СТЕБЛО НА ГОГА	29
ЖИВОТОТ НА АНДОН И СОФИЈА (ЦОЦА)	31
ЖИЛАВАТА БОРБА ЗА ОПСТАНОК	35
ЖИВОТНИ ВРВИЦИ	39
ГОДИНИТЕ НА ДЕТСТВОТО И МЛАДОСТА	41
ОД СУДБИНАТА НЕ СЕ БЕГА	45
ИСТОРИЈАТА НА ПОТЕСНОТО СЕМЕЈСТВО	48
РАДОСТА ОД ПРВАТА РОЖБА	52
ПОЛИТИЧКИ АКТИВНОСТИ	55
АКТИВНО УЧЕСТОТО ВО НОБ	57
ВО КАНЦИТЕ НА ИНФОРМБИРОТО	61
ФУНКЦИИТЕ НА ГОГА	65
КАДРИТЕ КАКО ЛИМИТИРАЧКИ ФАКТОР НА РАЗВОЈОТ	69
ВО ЦЕНТАРОТ НА НАСТАНИТЕ	73

ВО СЛУЖБА НА ДРЖАВАТА	77
СЕЛИДБАТА ОД ДОЛНО ПЕРОВО	79
ПАТУВАЊА ВО СТРАНСТВО	81
ОД ЕКСПАНЗИЈА ДО РАСПАД	85
ВРЕМЕ НА МАНИПУЛАЦИИ	88
СЕМЕЈНИ КОРДИНАТИ	91
ДЕКАДА НА СЕМЕЈНИ ПРОМЕНИ	93
ДИНАМИЧНИ ПЕНЗИОНЕРСКИ ДЕНОВИ	96
ПРЕСТОЈОТ ВО АМЕРИКА	97
РАДОСНИ И ТАЖНИ НАСТАНИ	99
СОСТОЈБАТА ВО МАКЕДОНИЈА	102
РОДОСЛОВИЕТО НА ГОГА ПЕЧЕНКОВСКИ	105

CIP - Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

929 Печенковски, Г.

НИКОЛОВСКИ – Катин, Славе
Гога Печенковски / Славе Николовски – Катин. – Скопје :
Македонска искра, 2004. – 112 стр. : илустр. ; 24 см. –
(Едиција: Катин)

ISBN 9989-157-06-5

1. Печенковски, Гога

а) Печенковски, Гога (1920 –) – Биографии

COBISS.MK-ID 57335562

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „МАКЕДОНСКА ИСКРА“ –
СКОПЈЕ

Ул. „Божидар Ачија“ бр. 7 – Скопје
Тел.: ++02-2777-368, тел./фах: ++02-3136-318

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ – КАТИН
ГОГА ПЕЧЕН ОВС

ЗА ИЗДАВАЧОТ
Сунчица Змејкоска

*

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК
Борче Наумовски

*

УРЕДНИЦИ
Снежана Велкова
Александар Николовски

*

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА
Елена Тошева

*

ЛИКОВНО ОБЛИКУВАЊЕ, КОРИЦА
И КОМПЈУТЕРСКА ОБРАБОТКА
Даниела Панчевска

*

ФОТОЛИТИ И ПЕЧАТ
„МАГНАСКЕН“ – Скопје



ISBN 9989-157-06-5